

**Amanuliro Amalaji aganjamba
hu Yesu Kurisito ng'olu
Mariko
gaganandiiha
Enyanjula**

Amanuliro Amalaji aga Yesu Kurisito ng'olu *Mariko* gaganandiiha, ganyonyola hu bulamu wa Yesu Kurisito. Hino nj'ehitabo, mu bitabo ebine ebiroma hu Manuliro Amalaji, ehi beheerera ohunandiiha oluvanyuma lw'ohusaaliwa hwa Kurisito. Ebitabo ebine ebyo, nje Matayo ni Mariko ni Luka ko ni Yowaane. Hino nj'ehitabo ehirira obuupi mu ebitabo ebine ebyo. Era Mariko gahinjandiiha njagati w'emyaha enkaaga n'etaanu ko n'esanku. Abahugu mu by'Ebbayibbuli baloma baati Mariko gaganandiiha naali e Rooma ohugobosa mu abafugiirira Kurisito, amaani.

Mariko oyo bamulanganga esiina erindi baati Yowaane, era gaali meeri ya Pawulo ni Banab-basi aye omuhago gwawe nga gufaahomo olu gabadulumaho ni baali ni bali mu lugendo (Bik 13:13). Oluvanyuma Mariko gatiina ni Banabbasi (Bik 15:37-39). Era Mariko oyo gaali meeri ya Peetero yeesi (1 Peet 5:13). Engeri Mariko sigaali mulala hu beegi ba Yesu, abahugu mu by'Ebbayibbuli baloma baati mbo gaganandiiha bingi ohunwa hu Peetero. Mariko ata esira hu bunjeeresa ko n'esomesa ya Yesu mu biseera

eby'ekomererero.

Ebiri mu hitabo hino mu buupi

1. Mariko ganjula Amanjuliro Amalaji (1:1-13)
2. Obunjeeresa wa Yesu mu twale ly'e Galilaaya (1:14-8:21)
3. Olugendo lwa Yesu n'anjwa e Galilaaya ohutiina mu hibuga Yerusaalemu (8:22-10:52)
4. Obulamu wa Yesu hu hyalo n'ebi gahola e Yerusaalemu n'ohufa ko n'ohulamuha huhwe (11:1-16:8)

*Ohubuulira hwa Yowaane Omubatiza
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Yow 1:19-28)*

¹ Gano nj'Amanjuliro Amalaji aganjamba hu Yesu Kurisito Omwana wa Hatonda. ² Gatandiha n'ebibono bya Hatonda ebi naabbi Yisaaya ganjandiiha ati,

"Nja hutuma omuhwenda wange

ahweherereyo ohuuja ahuterehese engira.*

³ Njalinjo ejanjaasi ery'amaani erinjwera mu lulafu,

ni njalinjo alangirira ati,

'Muhosiirire Musengwa engira,

mulunamyemagira gage.' **

⁴ Omuutu oyo oyu balanganga baati Yowaane Omubatiza, gabanga mu lulafu n'abatiza era n'abuulira,* n'aloma abaatu bebbwage bacuuse emyoyo babatiziwe, Hatonda abasonije ebibi.

⁵ Ng'ango abaatu banjwerahererangamo ohunjwa

* **1:2** 1:2 Mal 3:1 * **1:3** 1:3 Yis 40:3 * **1:4** 1:4 n'abuulira Ebyanjandiihiwa ebindi biroma biiti "Nga Yowaane Omubatiza atiina n'abuulira."

mu twale ly'e Buyudaaya lyosiryosi nomu hibuga hy'e Yerusaalemu ni batiina eyi ali ni benenya ebibi byawe, ng'ababatiza mu lwabi Yoludaani.

⁶ Yowaane gambalanga olugoye olu baahola mu mooya g'esolo eyi balanga baati engamiya, era ni gesidiha omusipi ogw'ehyanjo. Galyanga esige n'omudugere ogwomwisugu.* ⁷ Mu hubulira huhwe galomeranga abaatu ati, "Naliṅo aliija owukira obuṅangi oyu toola wayire n'ohwinama ohumufihulamo engayito namwoga amagulu. ⁸ Ese mbabatiza n'amaaji aye niye alibabatiza n'Omwoyo Omutukuvu."

Ohubatiziwa hwa Yesu

(Mat 3:13; 4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Mu hiseera ehyene ehyo, nga Yesu aṅwa mu habuga ah'e Nazaleesi mu twale ly'e Galilaaya, atiina eyiri Yowaane amubatize mu Lwabi Yoludaani. ¹⁰ Yesu ni gaṅwa mu maaji ng'aṅo ni naṅo abona egulu ni liwihuhire ng'Omwoyo amwihaho n'ali mu hifaananyi hy'enuusi. ¹¹ Ng'ejanjaasi liṅwa mwigulu ni ṅaliṅo aloma ati, "Ndiwe Omwana wange omuhoda, owunesiimisa."*

¹² Naweene aṅo ng'Omwoyo Omutukuvu aluṅamyā Yesu amuṅira mu lulafu. ¹³ Ng'eyo ahenayo endaalo amahumi ane n'amenyire ṅalala n'esolo ejomwisugu Sitaani n'amuhema, ng'abamalayika batiina bamulabirira.

* **1:6** 1:6 2 Bah 1:8 * **1:11** 1:11 Tand 22:2; Zab 2:7; Yis 42:1

*Yesu atandiha ohubuulira Amanjuliro Amalanji
(Mat 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)*

¹⁴ Naaahani abobunangi ni baali ni badanyire Yowaane mu komera, Yesu gatiina mu twale ly'e Galilaaya ng'alomeranga abaatu Amanjuliro Amalanji aganwa eyiri Hatonda, ¹⁵ n'aloma ati, "Ehiseera ehi mubaaye ni mulindirira hyolire. Obunugi wa Hatonda bwigereeye. Mwebbwage mucuuse emyoyo, mufugiirire Amanjuliro Amalanji aganamba hu Bunugi wa Hatonda."*

¹⁶ Naaahani njaalino abasinde babiri Simooni n'Andereya mulebewe. Abasinde abo baali benuli b'enyeni ni bateganga obutimba mu nyanja. Lulala Yesu ni gaali n'agenda hwigenya ly'enyanya Galilaaya, ng'ababona ni batega obutimba mu nyanja. ¹⁷ Ng'ano abaloma ati, "Muuje munonde mugendenga ni neese, ndibafuula benuli b'abaatu." ¹⁸ Ano ni naano nga baleha ano obutimba waawe, bamulondaho.

¹⁹ Ni gesendaho mu moni natotono, ng'abona Yakobbo ni Yowaane abasaani ba Zebbedaayo ni bali ni saawe mu lyato lyawe ni bagonjoola obutimba. ²⁰ Ano ni naano nga boosi abalanga, baleha ano saawe Zebbedaayo n'abatambi babe mu lyato, nga nibo batiina ni Yesu bagendanga ni naye.

*Yesu abbinga omusambwa hu muutu
(Luk 4:31-37)*

* **1:15** 1:15 Mat 3:2

21 Ng'ango Yesu n'abeegi babe, boola mu hibuga hy'e Kaperanawumu. Olwa Sabbaato ni lwola, nga Yesu atiina mu humbaaniro ly'Abayudaaya, atandiha ohusomesa.

22 Abaatu ni banjulira, nga benjunga bugali esomesa yiye. Olwohuba gasomesa n'obunangi, sosi hy'abasomesa b'amagambi ga Hatonda.*

23 Naahani mu humbaaniro omwo mwalimo omusinde owaaliho omusambwa. Ng'ango ni naango aloma n'ahayaana ati, 24 "Otuhaabya hiina ewe Yesu Omunazaleesi? Wujire hutusihiirisa? Ese kumanyire! Ndiwe Omwawufu wa Hatonda."

25 Yesu ng'ahayula omusambwa ogwo ati, "Noleera! Nwa nohu muutu oyo!"

26 Omusambwa nga gujugumisa omusinde oyo n'amaani, nga guhena gumunwaho ni gwhiteera.

27 Abaalino bosibosi nga benjunga, nga bahena bebuusa baati, "Omuutu ono wa ngeri hi? Esomesa yiye pyaha ate ya bunangi. Obona alagira n'emisambwa joosi jamunulira!"

28 Ohunwa hulwo, ng'afuma mu hyalo hy'e Galilaaya hyosihyosi n'emirirano.

Yesu anjonia eduuli ly'abalwaye

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

29 Yesu ni ganwa mu humbaaniro ly'Abayudaaya, ng'atiina ni Yakobbo ni Yowaane mu mago ga Simooni n'Andereya. 30 Mu hiseera ehyo masaala ya Simooni gaali mu buliri omusuuja ni gumuluma era olu Yesu goola ati nga bamulomera. 31 Ng'ango Yesu atiina anja

* 1:22 1:22 Mat 7:28-29

ali, ng'amunamba hu muhono amwinyosa. Anjo ni naano, omusuuja ogwali ni gumuluma nga gunona, ng'abategehera ehyohulya.

³² Ng'ano egulo esaawa niija ohugwa mu maaji, abaatu banwerehereramo banjira abalwaye n'abaaliho emisambwa eyiri Yesu. ³³ Era abaatu abomu hibuga ehyo bosibosi nga bejuha ebulafu na mulyango gw'enyumba omu gaali. ³⁴ Ng'anonia bangi abaali n'obulwaye owa hiisi ngeri. N'abaaliho emisambwa gajibabbingaho, cooka n'atajiganya huba n'ehi jiroma olwohuba jaali jimumanyire.

Yesu abuulira mu Galilaaya

(Luk 4:42-44)

³⁵ Ni wahya mu mawiiwi, Yesu genyoha ng'atiina mu hifo ehiduleere ng'aba eyo n'asaba. ³⁶ Simooni n'abahye, nga batiina ohumwendula. ³⁷ Ni bamubona, nga bamuloma baati, "Hiisi muutu ali huhudaha."

³⁸ Nga Yesu abaloma ati, "Muhole hutineho nomu bitahere ebirirene nana yoosi nje mbuulireyo olwohuba ehyo nj'ehi najiriye."

³⁹ Ng'ano atiina hiisi naatu mu twale ly'e Galilaaya, n'abuulira mu mahumbaaniro gaawe, era n'abbinga emisambwa hu baatu.*

Yesu anonia omugenge

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Ng'ano nabanao omusinde omugenge owatiina eyiri Yesu, ng'ahubba amafuha mu moni jije, amwegalihira ati, "Ni huba ni huli husiima huhwo, ponie."

* **1:39** 1:39 Mat 4:23; 9:35

41 Omusinde oyo ng'anjambya Yesu ehisa. Ng'ajo ajanuula omuhono amujambaho,† amuloma ati, "Nj'ohusiima hwange, ale nona."* 42 Naweene ajo, ebigenge nga binona, ng'alongooha. 43 Ng'ajo Yesu amuseebula n'amuhamiirisa buhomya ati, 44 "Omanyanya hino otahiromeraho muutu kadi mulala. Aye tiina weyanjule eyiri omusengi wa Hatonda, oneyo enongo eyi naabbi Musa galagira, bube bujulizi obubahahasa ti ononire." 45 Aye omusinde oyo gatiina gaatandiha hwerebulira hiisi muutu, ng'olu Yesu gaali n'amujonisye. Olw'ehyo, Yesu hyamubeera higosi ohubaaho n'ahabuga aha gengiramo lubonani, aye gaabanga hutulo mu lulafu ebula baatu. Cooka ni n'eyo yoosi abaatu banjwanga hiisi njatu ni batiina eyi ali.

2

Yesu anjonia omulwaye owaali n'asanyalaaye (Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

1 Ni njabitano endaalo ndiidiri, nga Yesu gagama mu hibuga hy'e Kaperanawumu. Ni hyagwa abaatu baayo mu hutwi ti ali mu mago aga gamenyangamo, 2 nga batiinayo abeene abangi bahumbaanira mu lunya, n'ohwolera erala nj mulyango n'onjuma n'anja obisya hugulu. Yesu ni gaali n'abalomera ehibono hya Hatonda, 3 nga njabaano abasinde bane abatinayo ni banjira omuutu owaali n'asanyalaaye

† **1:41** 1:41 amujambaho, Hino hyali hibbwaga esambo y'Ehiyudaaya olwohuba amagambi gaali sigehirisa omuutu omulamu ohunjamba hu mugenge. * **1:41** 1:41 Leev 13:45-46

ni bamugegire hu musigaasiga. ⁴ Olw'obungi w'abaatu bahaya engeri eyimwosa aña Yesu gaali. Ehyanjwamo nga baniina ñamugulu banomola enjundu mu hasolya h'enyumba omu gaali, nga babisya omulwaye mu njundu eryo, bamwihisa hu musigaasiga ohu bamuleetera ohumwosa aña Yesu gaali. ⁵ Yesu ni gabona ohufugiirira hwawe, ng'aloma omulwaye ati, "Mwana wange, kusonjire ebibi bibyo."

⁶ Ehiseera ehyo, ñaaliño hu basomesa b'amagambi ga Hatonda abaali ni behaaye año. Ni banjira ebibono ebi Yesu galoma, nga baloma mu myoyo jaawe baati, ⁷ "Ananga atye ohuloma atyo? Ohwo huba hufodogola. Hatonda yenene nj'ali n'obunangi ohusonija ebibi."

⁸ Naweene año nga Yesu afaania mu mwoyo gugwe, ehyali mu binjeego byawe. Ng'ababuusa ati, "Lwahiina munjeega muutyo mu myoyo jenywe?" ⁹ Ehihiraho owangu ohuloma owasanyalala nj'ehiri ñeena? Ohuloma ti:

'Kusonjire ebibi bibyo' oba ti: 'Yinyoha ogege omusigaasiga gugwo wagameyo ewuwo?'

¹⁰ Naahani nja hubalaga ti Omwana w'Omuutu ali n'obunangi hu hyalo huno ohusonija ebibi." Ng'aloma owaali n'asanyalaaye ati, ¹¹ "Yinyoha ogege omusigaasiga gugwo, wagameyo ewenywe."

¹² Año ni naño bosibosi ni bamutaayeho emoni, ng'omusinde oyo genyoha, añamba omusigaasiga gugwe ohu bamunjirira, agenda atiina. Nga bosibosi benunja, bajumirya Hatonda, ni baloma baati, "A! Hino sihuhibonangaho!"

*Yesu gaajire hu lw'abali n'ebibi
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Ng'ano Yesu gagamayo hu nyanja Galilaaya. Ng'ehinjindi hy'abaatu hihumbaana ana gaali atiina mu moni n'ohubasomesa. ¹⁴ Oluvanyuma ni gaali n'agenda hwiginya ly'enyanya, ng'abona omuhoosa oyu balanganga baati Leevi w'Alufaayo ni gehaaye ana banoohesa. Nga Yesu amuloma ati, "Nja wunonde ogendenga ni neese." Nga Leevi genyoheramo amulondaho.

¹⁵ Ebyo ni byanwa, nga Yesu atiina n'abeegi babe ewa Leevi ohulya. Omutoolo gw'abanooosa n'abaatu abandi abahosi b'ebibi, nga batiina ni naye. Nga bosibosi beehala baliira njalala ni Yesu n'abeegi babe. ¹⁶ Balala hu basomesa b'amagambi ab'ehibbubbu hy'Abafalisaayo ni babona Yesu n'alya n'abaatu abo ab'ebibi n'abanooosa nga babuusa abeegi babe baati, "Lwahiina alya n'abaatu abahosi b'ebibi n'abanooosa?"

¹⁷ Yesu ni ganulira ehi babuusa, nga niye abaloma ati, "Abaatu abalamu sibetaaga musanu, ohutusaho abalwaye. Sinaaja hwendula aberanga abalani, ohutusaho abahosi b'ebibi."

*Ehibuuso ehinjamba hu husiiba
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)*

¹⁸ Lulala, abeegi ba Yowaane Omubatiza n'aba Bafalisaayo baali basiibire aye aba Yesu ni batasiibire. Nga njabaano abaatu abaatiina eyiri Yesu nga bamubuusa baati, "Lwahiina abeegi ba

Yowaane n'aba Abafalisaayo basiiba, aye ababo ni batasiiba?"

¹⁹ Ng'ango Yesu abagobolamo ati, "Abalange hu mbaga y'obugole bananga ohusiiba ahooye omweŋa n'ahiiri ni nabo? Ehiseera hyosihyosi ehi ahena ni nabo, sibasiiba. ²⁰ Aye ehiseera hiryola, babatusaho ahooye omweŋa. Hu olwo ndolu balitandiha ohusiiba." Nga geyongera ohubagerera engero ejindi ohubalaga ng'olu es-omesa yiye n'obulombolombo waawe bitasobola hujambagana.

²¹ Ng'abaloma ati, "Omuutu saahubba hiŋero ehy'olugoye olunyaaha mu hyambalo ehihayire. Olwohuba ehiŋero ehyo ni hyehuuna, hi-hapuha ohuŋwa hu lugoye olwo oluhayire hyanjiriraho n'ehimesu hyalwo, ng'ehituli hyeyongera ohugalama. ²² Mu ngeri nj'enyene, sibajuha omwenge gw'emizabbibbu epiirango mu hisanju* ehihayire. Singa bahihola, gwadisa ehisanju ehyo nga byombi obifirwa. Aye omwenge gw'emizabbibbu epiirango, bagujuha mu hisanju ehinyaaha."

Yesu nje Musengwa anuga Sabbaato

(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Lulala hu ludaalo lwa Sabbaato, Yesu n'abeegi babe baali babita mu ngira eyibita mu muga gw'engaano. Abeegi babe nga batinanga ni banjulula embehe hu magala ni bemunga.* ²⁴ Ng'Abafalisaayo babuusa Yesu baati,

* **2:22** 2:22 hisanju Mu biseera bya Yesu Abayudaaya babiihanga omwenge gwomu mizabbibbu mu bisanju ebi batunganga mu byanjo, hyefe olu huli n'ebita. * **2:23** 2:23 Mag 23:25

“E! Lwahiina abeegi babo bahola ehi magambi geefe gatatufugiirira huhola hu ludaalo lwa Sabbaato?” ²⁵ Ng’ango Yesu abagobolamo ati, “Simusomangaho hu ehi Dawudi gahola olu niye n’abahye aba gaali ni nabo baali ni banjuma hy’ohulya?” ²⁶ Mu biseera ebi Abbiyataari gaali nj’omuhulu w’abasengi ba Hatonda, Dawudi gengira mu weema ya Hatonda ng’alya emigaati eji baali ni banjongire eyiri Hatonda. Amagambi gafugiirira basengi ba Hatonda bonene ohulya emigaati ejo. Cooka ate Dawudi gajiryaho, era ganaho n’aba gaali ni nabo.”

²⁷ Ng’ango Yesu agohoba n’aloma Abafalisaayo ati, “Hatonda gaatajo oludaalo lwa Sabbaato lugase omuutu, sosi Sabbaato ohumuuga.” ²⁸ Olw’ehyo Omwana w’Omuutu nje Musengwa anjuga oludaalo lwa Sabbaato.”

3

Yesu anjonia omuutu hulwa Sabbaato (Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Nga nindi olundi Yesu atiina mu humbaaniri ly’Abayudaaya. Hu olwo mwalimo omusinde owaali n’omuhono omujotohi. ² Hu baali mu humbaaniri, mwalimo Abafalisaayo abaali ni bendula ehy’ohumwenjamba era nga bamutaho emoni babone oba ananjonie ow’omuhono omujotohi hu ludaalo lwa Sabbaato, basune ehi baneemeho ohumujanabira. ³ Nga Yesu aloma omusinde owaali n’omuhono omujotohi ati, “Yinyoha, wemeerere anja hiisi muutu asobola ohuhubona.”

⁴ Ng'ango Yesu ko abuusa abaali ni bamwendulirisa ati, "Kaho amagambi gatufugiirira huhola hiina hulwa Sabbaato? Huhola birani, oba huhola bibi? Hunonia bulamu, oba hubusihirisa?" Aye nibo nga banjoleera hunjoleera. ⁵ Nga Yesu abetoloosamo emoni n'abasungunaliye, era n'ali munyikaafu olw'obuhahanyafu w'emyoyo jaawe, ng'aloma omusinde oyo ati, "Waama januula omuhono gugwo." Ng'ola agujanuula, nga gunonera erala. ⁶ Naweene anjo, Abafalisaayo ni bahena ohubona Yesu n'anonisye omusinde oyo, nga batula mu humbaanero batiina benimba hu bawagizi ba Herode ohuseega magesi g'ohwitamo Yesu.

Abaatu banjwerehereramo ohuja ohwebonera Yesu

⁷ Ng'ango Yesu anwango n'abeegi babe batiina hwigenya ly'enyanya Galilaaya. Ogunjindi gw'abaatu nga gumulondaho. Abaatu banjwa enjuyi n'enjuyi mu twale ly'e Galilaaya nomu Buyudaaya, ⁸ nomu hibuga hy'e Yerusaalemu, nomu hitundu hy'e Yidumeya, n'engereha w'olwabi Yoludaani, nomu bitundu ebirirene ebibuga hy'e Tiironi ni Sidoni nga batiina eyi gaali. Hino bahihola olwohuba baali banjuliye efuma y'ebi gaholanga.

⁹ Olw'abaatu ohubitiirira obungi, Yesu galoma abeegi babe bamutegehereno eryato gehalemo n'asomesa, abaatu batamunyigirisa.*

¹⁰ Olwohuba gaali anonisye abaatu bangi,

* **3:9** 3:9-10 Mar 4:1; Luk 5:1-3

hiisi mulwaye hulwo gaali genyigirisa asobole ohumwolerera amunambeho.

¹¹ Hiisi olu baatu abaaliho emisambwa bamubonanga, bagwanga njaasi mu moni jije, emisambwa ni jiiiteera jiiiti, “Ndiwe Omwana wa Hatonda!” ¹² Cooka niye gahayulanga huhayula emisambwa ejo n’atajiganya hubbutula ehyama ehyo.

Yesu atobola abahwenda ehumi n’ababiri
(*Mat 10:1-4; Luk 6:12-16*)

¹³ Yesu ni ganwa anjo ng’atiina mu hifo ehyomu lugingi, ng’agangalamo abaatu abagendire nga beegerera aña ali. ¹⁴ Mu bano pomu gatobola ehumi n’ababiri gabafuula bahwenda babe, basobole ohubanga ni naye, era abatumenga ohubuulira obuhwenda buwe. ¹⁵ Ni gahena ng’abana obunangi ow’ohubbinganga emisambwa hu baatu. ¹⁶ Ehumi n’ababiri abo mba bano: Simooni, oyu gameedaho esiina erindi ati Peetero; ¹⁷ abasaani ba Zebbedaaayo ababiri Yakobbo ni Yowaane, boosi aba gameedaho erindi ati, “Bbowanageruge” amahulu gaalyo ti, “Ababbwabbwanuha hy’eraadu.” ¹⁸ Ng’ohwo omeedaho Andereya ni Filipo ni Bbatulumaayo ni Matayo ni Tomasi ni Yakobbo w’Alufaayo ni Sadaayo ni Simooni Omuzelote*, ¹⁹ ko ni Yuda Yisikaryoti, owalya mu Yesu oluhwe.

Yesu ahira Sitaani amaani
(*Mat 12:22-32*)

* **3:18** 3:18 Omuzelote hitegeesa omuutu asolerera egwanga lirye.

²⁰ Ebyo ni byanjwa nga Yesu n'abeegi babe baagama eyi bamenyanga. Nga nindi eyo yoosi ehinjindi hy'abaatu hihumbaana nga hyola n'ohutabana simire ey'ohunjamba hu hyomu tamu. ²¹ Ni hyagwa abalebe babe mu hutwi, nga batiina baje bamutuseyo olwohuba baali banjeega baati alaluhire.

²² Naaliño abasomesa b'amagambi abaali ni bajire ohunjwa e Yerusaalemu. Bano baaloma baati, "Yesu aliho Bbeluzebbuli omuhulu w'emisambwa." Era baati, "Atambisa bujangi wa Bbeluzebbuli ohubbinga emisambwa hu baatu."*

²³ Ng'ango Yesu abalanga besende aña ali, ng'abalomera mu ngero ati, "Sitaani omuhulu w'emisambwa, ananga atye ohwebbinga omwene hu muutu? ²⁴ Abaatu ab'owahabaha obulala banesalamo bahubbagana abeene n'abeene, owahabaha obwo busihiiriha.

²⁵ "Nolu baba baatu mu mago boosi singa sibanjambagana, amago ago gabbwagiha.

²⁶ Mu ngeri nj'enyene singa ni Sitaani gesoosa omwene, obunjangi buwe bwabuhanamo era aba anasihirihe. ²⁷ Kale nabula ananga ohwingira mu nyumba y'omuutu ow'amaani ganyaga ebiitu bibye n'atasookire humusidiha ko ganyaga ebibye. ²⁸ Mbalomera ehituufu ti balisoniña abaatu ebibi byosibyosi, nga pomuli n'ohuloma ebibono ebifodogola. ²⁹ Aye hiisi afodogola Omwoyo Omutukuvu, sibalimusoniña, aye aba asaaye omusango ogu

* 3:22 3:22 Mat 9:34; 10:25

alisigala ni nagwo emirembe n'emirembe.”*

³⁰ Hino Yesu gahiroma n'agobola mu baali ni balomire baati aliho emisambwa.

Abalebe ba Yesu ko ni nyina

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Ng'ango nyina n'abalebe babe boola eyi gaali. Ni boola nga beema ebulafu bamutumisa atiine eyi baali. ³² Hu nyanga eyo ehinindi hy'abaatu hyali hihaaye ni himwetolooye. Nga njabaango abamuloma baati, “Bona maawo n'abalebe babo bali ebulafu benda ohuhubona.”

³³ Nga Yesu ababuusa ati, “Baatu ba ngeri hi abasaniye ohuba maama n'abalebe bange?”

³⁴ Ng'ango getoloosa emoni mu abaatu abaali ni behaaye ohumwetoolola. Nga ko ahena aloma ati, “Maama n'abalebe bange mba bano.

³⁵ Hiisi aholo ebi Hatonda genda, nj'aba muganda yange, mboojo yange era nj'aba maama.”

4

Olugero lw'omunanyi w'owumo

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Ng'ango nindi Yesu atiina atandiha ohusomesa n'ali hwiigenya ly'enyanya Galilaaya. Ogunjindi gw'abaatu ogwahumbaana anja gaali nga gubitiirira obubbala. Ehyanjwamo ng'aniina mu lyato balisenda mu maaji geehala omwo n'asomesa, abaatu bosibosi bemeerera hwiigenya.* ² Ng'abasomesa ebiitu ebinjera n'atambisa engero. Mu husomesa huhwe, gabaloma ati,

* 3:29 3:29 Luk 12:10 * 4:1 4:1 Luk 5:1-3

3 “Ni mwetege! Njaaliṅo omulimi owatiina ohumwa owumo. 4 Ni gaali n’amwa, ng’owumo obundi bugwa hu tulo w’engira ng’enyuni jitiina jibulya. 5 Obundi nga bugwa hwiropa eryohu lwanda ohwali otuloba otugeregere. Era olwohuba waali hu mugulu, siwalwa humera. 6 Aye endobooli ni yatula, nga buṅotoha era nga bwoma olwohuba emisi jaali ndi jiiha ṅaasi ehihena. 7 Ng’obundi bugwa hwiropa eryameramo amanṅwa, ni wamera nga buhulira ṅalala n’amanṅwa ago era nga gabumiina gabuloberesa ohuhula era ehyo hyabuleetera ohutaama. 8 Aye obundi nga bugwa hwiropa eraṅi. Nibwo ni bwamera nga buhula era nga wiitulula, amagala gaabwo nga gajuhamo emoni. Amagala agandi nga gabaaho embehe amahumi adatu; agandi embehe nkaaga; n’agandi, embehe cikumi.”

9 Nga Yesu agohoba ati, “Ali n’ohutwi aṅulire.”

*Ehigendererwa hy’ohusomesa mu ngero
(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)*

10 Ebyo ni byanṅwa, abaatu abahira obungi ni baali ni baṅooyeṅo, abeegi babe ehumi n’ababiri ko n’abandi abaali ni basigaaye ni Yesu, nga bamusunga abanyonyole amahulu g’engero. 11 Ng’aṅo abaloma ati, “Enywe muli n’ekabi ohumanya ehyama ehiṅamba hu buṅugi wa Hatonda.” Aye abebulafu, hiisi hiitu hiba mu ngero konyo:

12 Bahaṅaase, aye ni batafaania ehi bahaṅaasa.
Baṅulirise, aye ni batategeera ehi baṅulira,
batahanda hwebbwaga bacuusa emyoyo

babasoniṅa ebibi byawe.*

*Amahulu g'olugero lw'omuṅaanyi w'owumo
(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)*

¹³ Ng'aṅo Yesu ababuusa ati, "Simufaania mahulu g'olugero luno? Olwo ṅaahani munahaṅange muutye ohubaaho n'olugero olu munahafaanie amahulu? ¹⁴ Omuṅaanyi w'owumo, ali hy'omuutu oyo abuulira ehibono hya Hatonda mu baatu. ¹⁵ Abaatu abandi bali hy'owumo owagwa hu tulo w'engira. Ni babaṅaanyamo ehibono, bahiṅulira aye ṅaweene aṅo Sitaani gaaja gahibatusamo. ¹⁶ Abandi bali hy'owumo owagwa mwiroba eryohu lwanda. Ni baṅulira ehibono, bahisangaalira n'amanyonyo. ¹⁷ Aye olwohuba bali hy'ebirime ebiṅuma emisi ejihire mwiroba ehihena, ohufugiirira hwawe hwa haseera buseera. Ebigosi ni bibajira oba abaatu babacaawa olw'ehibono hya Hatonda, nga banafuṅa. ¹⁸ Ate abandi bali hy'owumo owagwa mwiroba eririmo amanṅwa. Bano baṅulira ehibono, ¹⁹ aye oluvanyuma ebiitu ebindi omuli ohuṅemba obugali hu by'ehyalo, ohusendasendebwa n'omulungo gw'obusuni, n'ohululuhanira ohusuna ebiitu ebindi, biṅuga emyoyo jaawe, byaloberesa ehibono ohuṅwamo ehirani. ²⁰ Aye abaatu abandi bali hy'owumo obwo owagwa mwiroba erani. Ni baṅulira ehibono bahifugiirira n'omwoyo mulala era baba n'ehyasa. Abaatu abandi emirundi

* 4:12 4:12 Yis 6:9-10

amahumi adatu; ate bandi emirundi nkaaga, n'abandi emirundi cikumi."

*Sibanambya taala bayifunihira mu hisero
(Luk 18:16-18)*

²¹ Ng'ano nindi Yesu abagerera olugero olundi n'ababuusa ati, "Nalijo anambya etaala gayifunihira mu hisero oba gaayita mu kuliiti mu hifo hy'ohuyita hu hihondo hyayo?*" ²² Olw'ehyo hiisi ehi bagisa, hiryeta analafu. Era hiisi hyama balihinebbula.* ²³ Ale hanye nalijo ali n'ohutwi, anjulire."

²⁴ Era ng'ameedaho ati, "Mwetegeresenga ehi munjulira. Ehipimo ehi opimiramo abandi, ehyene ehyo weesi c'ehi balihupimiramo, era bali huteeraho n'enyongesa.* ²⁵ Oyo ali n'ebingi balimumedaho ebindi. Oyo anuma, balimutusaaho n'ahadiidiri aha ali ni naho."*

Olugero lw'ebirime ng'olu bihula mu ngiso

²⁶ Nga Yesu geyongera abagerera olugero olundi n'aloma ati, "Obunugi wa Hatonda hunanga bugeragerania n'olugero luno: Omuutu anaanya owumo mu muga gugwe. ²⁷ Ebiseera ebyomu muusi omuutu oyo ahola emirimo jije ejindi, owiire ng'anenyuha. Wo owumo bumera, waahula, omwene hubunaaanya n'atamanyire ngeri eyi bumeramo, wayire eyi buhulamo. ²⁸ Eroba eryene hu waalyo lihusa ebirime ebyo mu ngiso. Ebirime ebyo byeherera hutubbula emitombo, ni bihula nga bitulula,

* **4:21** 4:21 Mat 5:15; Luk 11:33 * **4:22** 4:22 Mat 10:26; Luk 12:2
* **4:24** 4:24 Mat 7:2; Luk 6:38 * **4:25** 4:25 Mat 13:12; 25:29; Luk 19:26

nga bijuhamo emoni. ²⁹ Ni biñangala, ng'olwo omuutu anamba hageso ahagesa olwohuba egesa liba lyolire.”

Olugero lw'ahamo ahasingamo obutono
(*Mat 13:31-32,34; Luk 13:18-19*)

³⁰ Nga Yesu abagerera olugero olundi n'abaloma ati, “Obunugi wa Hatonda hunabugerageranie hu hiina? Oba lugero hi olu hunjanga ohutambisa ohubunyonyola? ³¹ Buli hy'ahamo h'ehirime ehi balanga baati kalidaali.* Hano nj'ahamo ahasingira erala obudidiri mu wumo wosiwosi hu hyalo. ³² Aye ni bahahoma mwiroba, hamera nga hahula hanjwamo ehirime hy'eryani ehisingira erala byosibyosi obubbala. Hihubba amasaga ameene amabbala, aga enyuni jinjanga ohutongolamo ebiswi, n'ohweyigama omumwi mu hinjolu hyahyo.”

³³ Yesu galomera abaatu ehibono hya Hatonda n'atambisa engero ejinjera ejifananaho ni najino, ni geema hu hutegeera hwawe. ³⁴ Era njabula ehiitu hyosihyosi ehi gabalomera ehitaali mu lugero. Aye ni gasigalanga n'abeegi babe bonene, nga nibo abanyonyola amahulu gaajo goosi.

Yesu gehahania hibuyaga hu nyanja
(*Mat 8:23-27; Luk 8:22-25*)

³⁵ Egulo hu ludaalo olwene olwo, Yesu galoma abeegi babe ati, “Hwambuhe, hutiine engereha w'enyanya.” ³⁶ Nga baleha ano ehinjindi hy'abaatu, baniina eryato eri Yesu gaalimo nga

* **4:31** 4:31 kalidaali Kalidaali hyali hirime ehyamaho eryani.

bambuha ni naye. N̄aaliṅo n'amaato agandi, nga goosi galondaho. ³⁷ Baali bahiiri mu lugendo nga hibuyaga ow'amaani genyoha hu nyanja, ng'ebimoto by'amaaji bitagiha ohwedanyanga mu lyato, ni lihaabira hwijula. ³⁸ Mu hiseera ehyo, Yesu gaali yinyuma mu lyato ni genjigihire n'anjenyuha. Ng'ango abeegi babe bamwinyosa, bamuloma baati, "Musomesa, enyanja yenda hutwita n'ewe soofayo?"

³⁹ Nga Yesu genyoha, ahabira hibuyaga ati, "Yihaahana!" Era ng'alagira enyanja ati, "Wunjeera!" Nga hibuyaga gehahana, n'enyanja ng'ewunjeerera erala yiiti ce! ⁴⁰ Nga Yesu abuusa abeegi babe ati, "Lwahiina mubaaye muṅooyemo omwoyo? Muhiiri huba n'ohufugirira?"

⁴¹ Aye nibo hino nga hibahenaho efiri hu mutwe bahena bebuusa abeene n'abeene baati, "Omuutu ono wa ngeri hi oyu wayire hibuyaga n'ebimoto by'amaaji hu nyanja binjulira?"

5

Yesu anonia omusinde owaaliho emisambwa (Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Ebyo ni byanjwa, nga Yesu n'abeegi babe boola engereha w'enyanja mu hyalo hy'Abagaraasa. ² Yesu gaali ko gahanjwa ati mu lyato, ng'omusinde owaaliho emisambwa anjwera mu pungulu eji basiihangamo abafu, atiine gagaanane ni naye. ³ Omusinde oyo ganjenyuhanga mu pungulu ejo. Hyali hiṅaaye omusinde oyo amaani ni ṅanjuma hiitu

hyosihyosi ehi baali ni basobola ohumusidiha ndahihapula, wayire olujegere. ⁴ Efunda nyingi bamusidihanga n'enjegere emihono n'amagulu, cooka n'ajihapula. Era ni njabula ow'amaani owaali n'asobola ohumuhuma. ⁵ Hiisi owahyanga, mu muusi n'owiire gaberereranga alerenga eyo mu hifo nago ehi basiihangamo abafu nomu ngingi, ni geyasa era ni gesalasala amabaale hu mubiri.

⁶ Omusinde oyo ni galengera Yesu, gaduluma ng'atiina anja gaali, ni goola ng'ahubba amafuha mu moni jije. ⁷ Ng'omusambwa ogwamuliho gwinianguha ni guloma guuti, "Wukaabya hiina, ewe Yesu Omwana wa Hatonda Owanjamugulu Obugali? Kwegayiriye mu siina lya Hatonda, otangudya." ⁸ Nga Yesu alagira omusambwa ogwali hu musinde oyo ati, "Musambwa ewe njwa hu muutu oyo!"

⁹ Ng'ango Yesu agubuusa ati, "Ndiwe ani?" Nga gumugobolamo guuti, "Ndiise Manje, olwohuba huli buhehere." ¹⁰ Nga gumwegayirira bugali ni gumusunga atajibbinga hunwa mu hitundu ehyo.

¹¹ Ohuupi anjo mu menamo g'olusozi, njaalino ehidooli hy'embiiji ni jaaya. ¹² Ng'emisambwa jegayirira Yesu jiiti, "Tufugiirire huje hwingire mu mbiiji ejo." ¹³ Ng'ajifugiirira, nga jinwa hu muutu oyo, jija jingira mu mbiiji. Nga wangewe ehidooli hy'embiiji ehyali ni hingeramo embiiji ng'ekumi ebiri jifulumuha embiro jinwera mu nyanja jinywa etubbi.

¹⁴ Abaali ni beemera embiiji nga baduluma baja balomera abaatu abomu habuga haawe

n'abomu bitundu eby'omulirano. Nga batiina baje bebonere ebyali ni byolire hu musinde owaaliho omusambwa. ¹⁵ Ni boola aya Yesu gaali nga babona omusinde ola owabangaho ene ly'emisambwa ni gehaaye, ni gambaaye ebyambalo, n'ohutegeera n'ategeera bulanj weene, nga batya. ¹⁶ Abaalijo baabona emisambwa ni jinwa hu musinde oyo ni jingira mu mbiiji, nga baloohesaho abahyawe abaali ni baajire ng'olu bibaaye. ¹⁷ Bala ni banulira nga batandiha ohwegalihira Yesu aya mu hitahere hyawe. ¹⁸ Yesu ni gaali n'aniina eryato abanjwero, omusinde ola oyu gabbingaho emisambwa ng'amwegalihira amufugiirire atine ni naye.

¹⁹ Cooka Yesu ndaamufugiirira, ng'amuloma ati, "Yagamayo ewenywe eyiri abaatu babo, obalomere byosibyosi ebi Hatonda Musengwa ahuholeeye, era ng'olu ahunambiiye ehisasibirisi."

²⁰ Ng'ayo omusinde oyo abita n'alomera hiisi muutu mu bitundu hy'e Dekapooli byosibyosi ebi Yesu gaali n'amuholeeye. Bosibosi abanjulira nga benunja.

Omuhaana wa Yayiro n'omuhasi w'oluheeno
(*Mat 9:18-26; Luk 8:40-56*)

²¹ Nga nindi Yesu n'abeegi babe bambuha baagamayo engereha w'enyanya. Ni boola ng'ogunjindi gw'abaatu gwesoloosa aya gaali hwigenya. ²² Gaali ahiiri ayo, nga jireeta mulala hu bahulu b'ehumbaaniro ly'Abayudaaya oyu balanganga baati Yayiro. Yayiro ni gahubba

emoni hu Yesu, ng'aja ahubba amafuha mu moni jije, ²³ amwegalihira bugali n'amuloma ati, "Ahahaana hange henda hufa. Muhulu, nja oje ohanambeho ohanonie hatafa." ²⁴ Ng'ano Yesu atiina ni naye. Ogunjindi gw'abaatu nga gunjindigana gumulondaho ni gutiina ni gumunyigirisa.

²⁵ Mu gunjindi ogwo mwalimo omuhasi owaali n'aweeneweene n'obulwaye w'oluheenjo ohuhena emyaha ehumi n'ebiri. ²⁶ Omuhasi oyo gaali aweeneweene bugali olw'abagangi ehipyeda eyi gesombanga n'atiina ohumuganga era n'ahenireno ebiitu bibye olw'ohubasasula cooka n'atanona aye obulwaye buwe ni butaamanga hutaama.

²⁷ Olwohuba gaali anjuliyyeho ni baloosa efuma ya Yesu, ganwaho enyuma* ni genyigirisa mu gunjindi gw'abaatu ogwali ni gulonda hu Yesu, ng'anamba hu hyambalo hiye. ²⁸ Hino gahihola olwohuba galoma mu mwoyo gugwe ati, "Hasinge ni nanambe hunambaho hu hyambalo hiye, nanone."

²⁹ Ni gahinambaho, ano ni naano ng'oluheenjo lwomeera. Ng'anulira mu bulamu wuwe obulwaye obubaaye ni bumudambya ni bujonire. ³⁰ Hu nyanga enyene eyo, Yesu gategeera amaani gage aganonia ni gaholire omulimo. Ng'acuuha ahejaheja abuusa ehinjindi hy'abaatu ati, "Nj'ani owupambire hu hyambalo?"

* **5:27** 5:27 ganwaho enyuma Omuhasi ganwaho enyuma olwohuba amagambi g'Abayudaaya sigafugiiriranga omuhasi yesiyesi owabanga mu mwesi oba alwaye oluheenjo ohuba mu baatu.

³¹ Abeegi babe nga bamugobolamo baati, “Weesi, obona ehinjindi hy’abaatu ng’olu hiri hunjindigana, era wabuusa oti: ‘Nj’ani owupambireho?’ ”

³² Aye Yesu nga gegumya ohuhejaheja abone omuutu amunambireho. ³³ Ng’ano omuhasi ola olw’ohumanya ehyali ni himwolireho, gatiina butibuti, era n’akaakana, ng’ahoma ekumbo mu moni ja Yesu, amulomera byosibyosi ebyamuliho. ³⁴ Nga Yesu amuloma ati, “Muhaana, Ohufugiirira huhwo huhunoniseye. Tiina n’emiyaaya, n’obulwaye obubaaye ni buhudambya bunone.”

³⁵ Yesu gaali ahiroma, ng’ebaayo abahwenda abanjwa ewa Yayiro omuhulu w’ehumbaniro, nga baloma omuhulu oyo baati, “Muhulu odambihisya hiina Omusomesa? Omwana† wuwo ahenire ohufa.”

³⁶ Yesu ni ganjulira ebi baali ni baloma, ng’aloma Yayiro ati, “Ewe oteralihira, yegumye huba n’ohufugiirira.” ³⁷ Ng’ano Yesu asibira abaatu abandi ohumulondaho n’atiina ni Yayiro, ohutusaho Peetero n’aboluganda ababiri Yakobbo ni Yowaane. ³⁸ Ni boola mu mago ga Yayiro, Yesu gageeneyo amaliro, abaatu ni balira era ni bahubba n’enduulu. ³⁹ Ni gengira mu nyumba, ng’abaloma ati, “Amaliro n’enduulu ebimuhubba, byahi? Omwana saafe, aye ali hunenyuha.”

⁴⁰ Nibo bamujeherera humujeherera. Ni gahena ohubbingano abaatu abandi, nga gengira n’abasaye b’omwana, ko n’abeegi babe abadatu,

† 5:35 5:35 oba Omuhaana.

mu hisenge omu mwana gaali. ⁴¹ Ng'anamba omwana,‡ hu muhono, amuloma ati, “*Taliisa kumi*” amahulu gaahyo ti, “Mwana ewe§ yinyoha!”

⁴² Naweene aŋo, ng'omwana oyo owaali n'anesa emyaha ehumi n'ebiri, gemeerera agenda. Abaaliŋo nga basamalirira! ⁴³ Nga Yesu abahamiirisa ehi aholire batahiromeraho abaatu bandi. Era ng'alagira baŋeho omwana oyo ehyohulya.

6

Ab'e Nazaleesi bajerega esomesa ya Yesu (Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Yesu ni gaŋwa mu hitundu ehyo, ng'atiina mu habuga h'ewaawe aha balanga Nazaleesi. Ng'abeegi babe batiina ni naye.

² Oludaalo lwa Sabbaato ni lwola, ng'atiina mu humbaanero atandiha ohusomesa. Abahira obungi hu baŋulira ebi gaali n'asomesa nga beŋunja ni bebuusa baati, “A! Omusinde ono bino ebi asomesa gabitusa ŋeena? Magesi hiina gano aga gasuna ohuba ti asobola n'ohuhola ebyamaliholiho?”

³ Nga bamujerega ni baloma baati, “Ono sinje omubaaji omusaani wa Malyamu, mulebe ya Yakobbo ni Yose, ni Yuda, ni Simooni? Era aba-boojo sibamenyire huno ni neefe?” Ehyaŋwamo nga багаана ohufugiirira ebibye.

‡ 5:41 5:41 oba ahahaana. § 5:41 5:41 oba Hahaana ewe.

4 Nga Yesu abaloma ati, “Naabbi bamuḡa eḡono hiisi ḡaatu, ohutusaho mu hitundu hy’ewaawe omuli abalebe babe n’abehiha.”*

5 Olw’ehyo, sigaholayo byamaliholiho, ohutusaho abalwaye ababale aba ḡaḡambaho baḡona. 6 Era ḡeḡunja bugali abaatu baayo ohutaba n’ohufugiirira.

Ng’aḡo atiina ḡano ni naḡala mu bitundu eby’omulirano n’asomesa abaatu ehibono hya Hatonda.

*Yesu atuma abeegi babe ehumi n’ababiri
(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)*

7 Mu hiseera ehyo nga Yesu alanga abeegi babe ehumi n’ababiri batiine aḡa gaali. Ng’abatuma babiri babiri ohuḡa ohubuulira Amanḡuliro Amalaḡi aḡaḡamba hu buḡugi wa Hatonda, ng’abaḡa n’obuḡangi ohubbinganga emisambwa hu baatu. 8 Ng’abahamiirisa ati, “Mu lugendo luno mutagega hiitu hindi hyosihyosi, ohutusaho omuhoomero. Mutawoḡa ebyohulya era mutagega bihapu oba bbeesa.*

9 Mwambale ebirayito aye mutagega byambalo ebindi ohutusaho ebi hiisi muutu anaabe ni ḡambaaye. 10 Hiisi hibuga ehi munaholengamo, mumenyanga mu mago ḡ’abaatu ababa ni babasangaaliye, ohwola olu museebuha.

11 Era ni mwolanga aḡaatu ndibabasangaalira, oba baḡaana ohuḡuliirisa ebi mubaloma, nga muḡwaḡo. Era ni muba ni muḡwayo, mwekukumulangaho efuuhe mu magulu, habe

* 6:4 6:4 Yow 4:44 * 6:8 6:8-11 Luk 10:4-11

habonero ahalaga ohulabula ohunwa eyiri Hatonda.”*

¹² Ng’ano abeegi batiina ni babuulira abaatu bebbwage bacuuse emyoyo balehe ebibi ebi bahola. ¹³ Nga babbinga emisambwa mingi hu baatu, nga n’abalwaye bangi babanahangaho amafuta ni banona.*

Ohufa hwa Yowaane Omubatiza
(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

¹⁴ Ehiseera hyola nga Herode owaali n’anuga etwale ly’e Galilaaya anulira efuma ya Yesu, olwohuba baali bamulomaho hiisi n̄aatu baati, “Nje Yowaane Omubatiza alamuhire, c’ehifa ali n’obunangi ohuhola ebyamaliholiho.”*

¹⁵ Aye abandi ni baloma baati, “Nj’Eriya.” N’abandi baati, “Mulala hu banaabbi aba hale.”

¹⁶ Aye efuma ya Yesu ni yagwa Herode mu hutwi niye galoma ati, “Oyo anaabe nje Yowaane Omubatiza oyu nalagira batemaho omutwe, nj’alamuhire!”

¹⁷ N̄anyumaho, Herode gaali alagiye banambe Yowaane bamuwone mu komera. Hino gahihola olw’ohwenda ohusangaasa Herodiya oyu gaali n’ahooye oluvanyuma lw’ohumupaasa ohunwa hu Filipino mugandaawe.* ¹⁸ Efunda ejinera, Yowaane Omubatiza galomanga Herode ati, “Sihirani ewe ohupaasa muha mugandaawo.”

* **6:11** 6:11 Bik 13:51 * **6:13** 6:13 Yak 5:14 * **6:14** 6:14-15
Mat 16:14; Mar 8:28; Luk 9:19 * **6:17** 6:17-18 Luk 3:19-20

19 Hino hyaleetera Herodiya ohuḡalana Yowaane ni genda n'ohumwita cooka n'ahaya engeri, 20 olwohuba Herode gaali amuhuuma atoolaho higosi. Hino gahihola olwohuba gaali amanyire ati Yowaane musinde muluḡamu era muutu wa Hatonda, kale n'atya ohigosi ohumwolaho. Herode gendanga ohuḡuliirisa ebi Yowaane galomanga wayire hiisi olu gamuḡulirisanga, gasigalangamo ahakukuna.

21 Lwali lulala nga Herodiya afuna ahakisa. Oludaalo olwo lwali lw'amazaaliwa ga Herode. Herode ganyiiya embaga, ng'alanga abahungu babe, n'abahulu b'abasirikale, n'abaatu abeg-ingihiriri mu twale ly'e Galilaaya. 22 Ni baali ḡagati w'embaga, omuhaana wa Herodiya gengira mu diiro omu baali ng'ahina, asangaasa bugali Herode n'abageni babe. Ng'aḡo Habaha aloma omuhaana oyo ati, "Loma ehiitu hyosihyosi ehi wenda, nahihunḡe." 23 Ng'alayira n'ohulayira ati, "Mazima ameene ehi onende hyosihyosi nahihunḡe, n'olu onende oti hugabanire ḡagati owahabaha wange."

24 Ng'aḡo omuhaana atula aja gebuusa hu nyina ati, "Sunḡe hiina?" Nga nyina amugobolamo ati, "Tiina osunḡe mutwe gwa Yowaane Omubatiza."

25 Omuhaana nga genyoheramo gagama eyiri habaha amuloma ati, "Nenda wupeere ḡaweene ḡano omutwe gwa Yowaane Omubatiza ni bagutereeye hu suniya."

26 Ehyo hyanakuḡasa habaha bugali, aye olwohuba gaali ahenire ohulayira n'abageni babe ni banulira, gahaya engeri ey'ohumwima ehi

amusungire. ²⁷ Naweene aŋo habaha galagira omusirikale omuhumi w'ekomera aje ateme hu Yowaane omutwe aguleete. Nga oyu gatuma atiina mu komera atema hu Yowaane omutwe, ²⁸ aguleetera hu suniya agunja omuhaana, n'omuhaana ng'agunja nyina.

²⁹ Abeegi ba Yowaane ni banjulira, nga baja batutayo omulambo gugwe bagunira baja bagusi-
iha.

*Yesu aliisa abaatu ekumi etaanu
(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Yow 6:1-14)*

³⁰ Ng'aŋo abahwenda aba Yesu gatuma ohuti-
ina ohubuulira Amanjuro Amalanji bagobola ba-
muloohesa byosibyosi ebi baali ni baholire n'ebi
baali ni basomesiise. ³¹ Mu hiseera ehyo, abaatu
oluhulende baali batiina hanjihinjiji aŋa baali.
Bano babanga bahanwanjo, nga nindi abandi
boola, nga bahaya n'ehiseera ehy'ohunamba
hu hyomu tamu. Nga Yesu aloma abeegi
babe ati, "Muhole hutiine mu hifo ehibulamo
baatu aŋa hunaabe hwenene, munuumuleho."
³² Nga baniina eryato bambuhe batiine mu hifo
ehinjamamo baatu. ³³ Aye nga nabaano abaatu
bangi abababona ni batiina babafaania ti nje
nibo. Ng'aŋo banwerehereramo ohunwa hiisi
naatu bamulondaho n'amagulu ni babita hu
woomu, nga baja babeherera mu hifo eyi Yesu
n'abeegi babe baali ni batiina. ³⁴ Yesu ni ganwa
mu lyato, gabona ehinjindi hy'abaatu ni hyahum-
baana, nga bamunjambya ehisa olwohuba baali

hy'etaama ejinumahō mwayi. Ng'año abasomesa ebiitu ebyene ebitali bitono.*

³⁵ Abeegi babe ni babona owiire ni butiinire, nga batiina aña Yesu gaali bamuloma baati, "Ehifo hino hiduleere, ate owiire mbobuno butiinire. ³⁶ Seebula abaatu batiine mu bitahere ebyohu mulirano begulire ebiryo balye."

³⁷ Nga Yesu abagobolamo ati, "Enywe mubanje biryo balye?" Nga nibo bamubuusa baati, "Onjeega hunatuse ñeena edinaari ebihumi bibiri,* ko hubagulire ebiryo balye?" Ehyo hiñanga ohunira omuhemba ogw'emyesi nga munaana.

³⁸ Nga niye ababuusa ati, "Muli n'emigaati jinga? Mutiine mubone." Ni bahena ohwete-geresa, nga bamuloma baati, "Etaanu, n'enyeeeni ebiri."

³⁹ Ng'año Yesu alagira abeegi babe balome abaatu bosibosi behale ñaasi hu nyaasi mu bibbubbu. ⁴⁰ Nga babehasa mu bibbubbu, eby'abaatu cikumi cikumi, ebindi amahumi ataanu ataanu. ⁴¹ Nga Yesu añamba emigaati jira etaanu n'enyeeeni ebiri, ng'agangamusa emoni aheja mwigulu, nga geyaasa Hatonda. Ng'año abbwagabbwaga mu migaati ejo, ajiña abeegi babe bagabire abaatu. N'enyeeeni jira ebiri joosi ng'ajigaba hiisi muutu afuna. ⁴² Ng'abaatu abo bosibosi balya beeguta. ⁴³ Ng'año abeegi bahumbaania obukukumuhira w'emigaati n'enyeeeni

* **6:34** 6:34 Hub 27:17; 1 Bah 22:17; Ezek 34:5; Mat 9:36 * **6:37** 6:37 Dinaari ndala nj'eyabanga epeera y'omupakasi ey'oludaalo lulala.

ebyasigalaho nga bejusa ebisero ehumi nabibiri.
⁴⁴ Abaatu abaalya baali abasinde ekumi etaanu.

Yesu agendera hu maaji

(Mat 14:22-33; Yow 6:15-21)

⁴⁵ Ebyo ni byanjwa, ng'ano ni naano Yesu alagira abeegi babe baniine eryato batangirengamo bambuhe enyanja, batiine e Bbesusayida, niye n'ahiseebula abaatu. ⁴⁶ Ni gahena ohubaseebula, ng'atiina hu lusozi ohusaba. ⁴⁷ Anja hiirema hyanjambira, abeegi babe baali mu lyato njagati mu nyanja, aye Yesu niye n'ali yenene hu woomu. ⁴⁸ Yesu ni gaali eyo ng'alengera abeegi babe ni bafaabiina ohugimba eryato n'emiiho, olw'epunga eyaali ni banjwa emutwe. Ni waali ni bunatere ohuhya, gatiina eyi baali n'agenda hu maaji. Era gatiina oti hani genda ohubabitamo. ⁴⁹ Ne nibo ni bamubona n'agenda hu maaji, nga baneeega baati himalyo nga benianguha, ⁵⁰ olw'obuti owaali ni bubanjambire bosibosi ni bamubona. Anjo ni naano nga Yesu abaloma ati, "Ndiise, mugume mutatya!" ⁵¹ Ng'ahena gengira mu lyato omu baali ng'epunga eteeha. Hino hyatangelasa abeegi babe bugali, ⁵² olwohuba baali bahiiri humutegeera wayire nga gaali aholire ehyamaliholiho ehy'ohwasa emigaati. Ehyaleeta hino, myoyo jaawe huba mihahanyafu.

Yesu anonia abalwaye e Genesareeti

(Mat 14:34-36)

⁵³ Ni bambuha enyanja, nga boola mu hitahere ehi balanga baati Genesareeti nga banjwa mu lyato balihwesa balireeta hwiigenya. ⁵⁴ Baali bahanjwa baati mu lyato, ng'abaatu abaali anjo

bahitegeera baati nje Yesu. ⁵⁵ Ni bamufaania nga baduluma betoloola hiisi n̄aatu mu hitundu ehyo ni basima hu baali n'abalwaye babanjira ni babagegeeye hu misigaasiga eyi banjuliranga baati peyi Yesu ali. ⁵⁶ Hiisi n̄aatu āa gatiinanga, hamube mu hyalo oba mu bibuga, abaatu batanga abalwaye baawe mu bifo ebihumbaania baatu, nomu bifo ebindi hyomu akisoni, nga bamwegalihira aganye abalwaye banjambeho bunjambe hu gemo ly'ehyambalo hihye. Era hiisi owamun̄ambangaho, ng'an̄ona.

7

Obulombolombo w'Abayudaaya (Mat 15:1-9)

¹ N̄aahani n̄aalīo balala hu Bafalisaayo n'abasomesa b'amagambi ga Hatonda abanjwa e Yerusaaumu abahumbaania āa Yesu gaali.

² Baali bahiiri āo nga babona balala hu beegi ba Yesu ni balya ni batehereeye husaaba mu ngalo mu ngeri ey'ohwegwalaasa ng'olu obulombolombo waawe ow'Ehiyudaaya waali ni bubetagisa ohuhola. ³ Abayudaaya bosibosi ko weyite Abafalisaayo, balondereranga ahalombolombo h'abasehulu baawe ah'ohutalya ni bahiiri husaaba mu ngalo mu ngeri ey'ohwegwalaasa. ⁴ Era ni banjwanga mu butale sibalyanga ni batehereeye husaaba mu ngeri eyo. Baali n'obulombolombo obundi bungi obu balondereranga nga pomuli ahohwosa ebihopo, enywero, n'embya ej'ebihomo eji batambisanga mu ngeri ey'ohubigwalaasa

ng'olu obulombolombo waawe waali ni bubaloma.

⁵ Ng'ajo Abafalisaayo abo n'abasomesa b'amagambi aba baali ni nabo babuusa Yesu baati, "Lwahiina abeegi babo sibahola ng'olu obulombolombo w'abasehulu beefe butuloma, aye balya n'engalo eji batehereeye husaaba?"

⁶ Nga Yesu abagobolamo ati, "Banafuusi enywe, ehibono hya Hatonda ehi naabbi Yisaaya gabalomaho hituufu olu galoma ati, " 'Abaatu bano baapa ejono lya hu munwa, aye emyoyo jaawe jipumaho.*

⁷ Era banjumirya byahwehenahenaho, olwohuba ebibono obubono eby'abaatu, mbebi banjira ohuba amagambi gange.'

⁸ "Kale mu ngeri oyo, muleherera egambi lya Hatonda, mwanamba bulombolombo w'abaatu."

⁹ Ng'ameedaho abaloma ati, "Olwo ko mujeega mbo muhola hiraji ohuleha ohujamba egambi lya Hatonda mwahola ebi bulombolombo wenywe bubaloma. ¹⁰ Ale Musa gaaloma ati, 'Onanga lataawo ni maawo ejono.' Era ati, 'Anaduhenga semwana oba nyina, bali n'ohumwita.' ¹¹ Aye enywe muloma muuti singa omuutu aloma semwana oba nyina ati ehi gahamujaaye ng'obuyeedi, hyafuuha Korubbani (amahulu gaahyo ti hinonge eyiri Hatonda), ¹² olwo muba simuhimwihirisa hubaaho n'ehiitu hyosi ehi aholera semwana oba nyina. ¹³ Mu ngeri eyo nga mudibya ehibono hya

* **7:6** 7:6-7 Yis 29:13

Hatonda ni musomesa obulombolombo wenywe. Era n'ebindi bingi eby'engeri eyo ebi muhola."

*Ebyonoona omuutu biywa mu mwoyo gugwe
(Mat 15:10-20)*

¹⁴ Nga nindi Yesu alanga ehiḅindi hy'abaatu hitiina aḅa gaali. Ng'abaloma ati, "Mutegere ohutwi, era mutegeere ehi nja ohuloma. ¹⁵ Ebi muutu alya sinje ebimonoona, ohutusaho ebiḅwa mu mwoyo gugwe. ¹⁶ Ali n'ohutwi ohuḅulira, ale aḅulire."*

¹⁷ Ni galeha aḅo ehiḅindi hy'abaatu abo gengira mu nyumba ng'abeegi babe bamubuusa amahulu g'ehi gaali n'alomire. ¹⁸ Ng'abaloma ati, "Koni mwesi simufania? Simumanyire muuti omuutu ebi alya sinje ebimonoona? ¹⁹ Ebi olya sibingira mu mwoyo gugwo, aye bitiina mu hida, omu biḅwa byatula." (Mu huloma atyo Yesu gaali ataaho enjihiso ng'olu hiisi ehiriwa hiri hiraḅi.)

²⁰ Ng'aḅo ameedaho ati, "Ebitula ohuḅwa mu mwoyo gw'omuutu nj'ebimonoona, ²¹ olwohuba mu mwoyo gw'omuutu po muḅwa ebiḅeego ebibi, ohuba w'emoni enyangu, owiibi, obutemu, obuhwedi, ²² ohwegomba, obubi obwa hiisi ngeri; obudulingi, ohwetyolonga, omwoyo ogw'ekirihindi, obuḅesi, ohwebona, n'obuḅwituhi. ²³ Ebibi ebyo byosibyosi nj'ebyonoona omuutu olwohuba biḅwa mu mwoyo gugwe."

* **7:16** 7:16 aḅulire. Ebyaḅandihiwa ebindi ebyahale biḅuma lunyiriri luno. Ali n'ohutwi ohuḅulira, ale aḅulire.

Yesu n'omuhasi Mufoyiniki
(*Mat 15:21-28*)

²⁴ Yesu ni gaanwa aṅo, ng'atiina n'abeegi babe mu hitahere ehirirene ehibuga hy'e Ti-iro. Ni goola eyo nga ṅabaanjo amago aga gengiramo mu kweho n'atenda baatu bamanye, cooka ndihinṅangiha. ²⁵ ṅaaliṅo omuhasi owaali n'ahahaana hahe ni haliho omusambwa cooka n'anjulira ati Yesu ali mu mago ago, gatiina aṅa gaali ng'ahoma ekumbo mu moni jije, amusunga abbinge omusambwa hu haana hahe. ²⁶ Omuhasi oyo gaali Muyonaani ni bamusaala e Foyiniki mu hyalo hy'e Siriya.

²⁷ Nga Yesu amuloma ati, "Leha abaana beherere ohulya begute, olwohuba sihiranji ohunṅamba ebiryo by'abaana wabidanyira embwa jaawe."

²⁸ Ng'omuhasi oyo amuloma ati, "Musengwa pohiri. Aye n'embwa joosi ni jiba ṅaasi w'emeeza ohu baana baliira, jirya obukukumu-hira."

²⁹ Nga Yesu amuloma ati, "Olw'ebibono ebi olomire, yagamayo engo omusambwa ṅuṅooye hu muhaana wuwo."

³⁰ Ng'aṅo omuhasi oyo gagamayo engo gagaana omuhaana wuwe n'alambaaye hu buliri, omusambwa ni ṅumuṅooyeho.

Yesu aṅonia kasiru

³¹ Yesu ni ṅanwa mu hitahere ehirirene ehibuga Ti-ro nga nindi aṅamba olugendo atiina hu nyanja Galilaaya, n'abitira mu hibuga hy'e Sidoni nomu matwale g'e Dekapooli.

³² Nga ṅabaanjo abaatu abanjira aṅa gaali

omusinde owaali kasiru n'atanjulira, bamwegal-ihira amunjambeho anone.

³³ Ng'ano Yesu atusa omusinde oyo mu hijindi hy'abaatu, amunjira hu tulo, ng'amuta enjala mu matwi, afuujja amate amunjamba hu lulimi.

³⁴ Ng'agangamusa emoni aheja mwigulu ahena giisa omuuya, amuloma ati, "*Efata!*" Amahulu gaahyo ti, "Yiguha!"

³⁵ Ng'ano amatwi g'omusinde oyo geguha, n'ehyali ni himusidihire olulimi hiwonjoloha ng'atandiha ohuloma bulaji.

³⁶ Nga Yesu ahuutira abaatu abaalijo, ehi baweene batahiromeraho abaatu abandi. Cooka ana gahoma ohubahuutira, pana bahoma n'ohwerebulira hisi muutu.

³⁷ Bosibosi abahinjulira, benjunga bugali nga baloma baati, "Hiisi ehi ahola ahihola bulaji. Obona geegula amatwi g'abatanjulira banjulira n'abakasiru gabawonjolola olulimi basobola ohuloma!"

8

Yesu aliisa abaatu ekumi ene (Mat 15:32-39)

¹ Olwola mu biro ebyene ebyo, nga nindi ogunjindi gw'abaatu guhumbaanira anaali Yesu. Naahani abaatu abo ebiryo ni byali ni bibanoyeho, ng'ano Yesu alanga abeegi babe batiine ana gaali abaloma ati, ² "Abaatu bano bapambya ehisa, olwohuba babaaye nana ni neese endaalo edatu kwiye aye naahani banjuma hy'ohulya. ³ Singa mbaseebula baagameyo ewaawe enjala n'ebaluma, bahanda bagwa hu ngira ate abandi hu bo banwera njaleeni."

⁴ Aye abeegi babe nga bamugobolamo baati, “Mu hifo ehiduleere hino omuutu anjanga hutusa neena ebiryo ebinjanga ohuliisa abaatu bano bosibosi?”

⁵ Nga niye ababuusa ati, “Muliŋo n’emigaati jinga?” Nga bamugobolamo baati, “Musanvu.”

⁶ Ng’ano Yesu aloma abaatu behale naasi. Ng’abugula emigaati ejo omusanvu geyaasa Hatonda, ng’ajibbwagabbwagamo ahena ajina abeegi babe bajigabire abaatu. Nga boosi bahola ng’olu gabaloma. ⁷ Abeegi ba Yesu era baaliŋo n’obuyeeni budidiri. Bwoosi, Yesu ni gahena ohweyaasa Hatonda ng’abaloma babugabire abaatu. ⁸ Ng’abaatu balya beguta. Ni bahena ohulya ng’abeegi babe bahumbaania obukukumu-hira owasigalano, nga bwijula ebisero musanvu. ⁹ Abaatu abagaliisa baali banjira ekumi ene. Ni bahena ohulya, nga Yesu abaseebula. ¹⁰ Ni gahena ganiina eryato n’abeegi babe bambuha enyanja Galilaaya, nga batiina mu hitundu ehy’e Dalumanuta.

Abafalisaayo basunga Yesu ahabonero

(Mat 12:38-42; 16:1-4)

¹¹ Ng’ano njabaano balala hu Bafalisaayo abaatiina eyiri Yesu nga batandiha ohumujojoberesa ni bamuloma abane ahabonero ahalaga haati obunangi obu gaali ni nawo gabutusa yiri Hatonda. Hino bahihola olw’ohwenda humuhema.* ¹² Yesu ni ganjulira ebibono byawe, nga bimulumya omwoyo, nga geesa omuuya ahena abaloma ati, “Lwahiina

* **8:11** 8:11 Mat 12:38; Luk 11:16

abaatu b'omulembe guno basunga ahabonero ahenunjisa? Mbalomera ehituufu ti njanuma habonero ahabanahabane.”*

¹³ Ng’ano abaleha ano, nindi aniina eryato gambuha gagameyo engereha w’enyanja.

*Ehisimbulusa hy’Abafalisaayo ni Herode
(Mat 16:5-12)*

¹⁴ Mu lugendo luno, abeegi ba Yesu baali bebiriiye ohuwoja ebiryo ebihena ohutusaho omugaati omulala ogu baali ni nagwo mu lyato.

¹⁵ Ni baali ni batiina nga Yesu abaloma mu lugero n’abalabula ati, “Mwegenderese, mwehuume batabadulinga n’ehisimbulusa hy’Abafalisaayo n’ehya habaha Herode.”*

¹⁶ Nga nibo begeyamo abeene n’abeene baati, “Alomire atyo olwohuba ndihuwoja ebiryo ebihena!”

¹⁷ Aye Yesu ni gamanya ehi baali ni begeyamo ng’ababuusa ati, “Lwahiina mujeega hu hy’ohujuma biryo ebihena? N’ohwosa haati muhiiri hufania era mutategeera? Emyoyo jenywe jihiiri mihahanyafu? ¹⁸ Muli n’emoni, aye sijibona? Era muli n’amatwi aye siganjulira? Simuhebulira?*

¹⁹ Olu nabbwaga mu migaati etaanu nagabira abaatu ekumi etaanu, mwahumbaania ebisero by’obukukumuhira ebijufu binga?” Nga bamugobolamo baati, “Ehumi nabibiri.”

²⁰ Nga nindi ababuusa ati, “Ate olu nabbwaga mu migaati omusanvu nagabira

* **8:12** 8:12 Mat 12:39; Luk 11:29 * **8:15** 8:15 Luk 12:1 * **8:18** 8:18 Yer 5:21; Zak 12:2; Mar 4:12

abaatu ekumi ene, mwahumbaania ebisero by'obukukumuhira ebijufu binga?" Nga bamugobolamo baati, "Ebisero musanvu."

²¹ Ng'ango ababuusa ati, "N'ohwosa haati muh-iri hutegeera ehi ndomire?"

Yesu anonia omunofu mu habuga h'e Bbesusayida

²² Ng'ango Yesu n'abeegi babe boola mu hibuga ehi balanga baati Bbesusayida. Nga njabaango abaatu abanjira omusinde omunofu anja gaali bamwegalihira amunjambeho gahanona. ²³ Nga Yesu anamba omusinde oyo omunofu hu muhono, amutusa ebulafu w'ahabuga aho. Ni boola eyo ng'afuuja hu moni j'omunofu, amunamba hu moni, nga ko amubuusa ati, "Obona?"

²⁴ Omunofu ni galimbula gaamoga ng'amugobolamo ati, "Mbona abaatu abagenda aye baafanira hy'emisaala."

²⁵ Nga nindi Yesu gongera ohumunamba hu moni, omusinde oyo ni galimbula gahaasa, ng'emoni jije jirimbuha abona hiisi hiitu bulani.

²⁶ Ng'ango Yesu amuseebula gagameyo ewaawe n'amuloma ati, "Otagamayo mu habuga aho."

Peetero abbutula ati Yesu nje Kurisito

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Ng'ango Yesu atiina n'abeegi babe mu bitahere ebirirene ehibuga ehi balanga baati Kayisaaliya ehya Filipi. Ni baali ni batiina, nga Yesu abuusa abeegi babe ati, "Abaatu bandanga baatye?"

28 Nga bamugobolamo baati, “Naliŋo abaloma baati ndiiwe Yowaane Omubatiza. Abandi baati ndiiwe naabbi Eriya, ate abandi baati oli mulala hu banaabbi.”*

29 Ng’ajo ababuusa ati, “Ne enywe muloma muuti ndiise ani?” Nga Peetero amugobolamo ati, “Ndiuwe Kurisito oyu Hatonda gafuujaho amate ohunonola abaatu.”* 30 Nga Yesu abahamiirisa ehi Peetero alomire batahiromeraho muutu yesiyesi.

*Yesu aloma hu hufa n’ohulamuha huhwe
(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)*

31 Ng’ajo Yesu atandiha ohubasomesa ng’olu Omwana w’Omuutu ali n’ohubonaabona bugali, era abaatu abahulu mu gwanga, n’abatangirisi b’abasengi ba Hatonda, n’abasomesa b’amagambi bamwegaane. Era bamwite aye oluvanyuma lw’endaalo edatu, aliramuha. 32 Bino gabibaloma butereefu natabbumbirya. Ehyanjwamo nga Peetero anjira Yesu hu tulo ng’amuhayula olw’ohuloma ebibono hy’ebyo. 33 Cooka Yesu ni gacuuha gaaheja egongo, gahubba emoni hu beegi babe abandi, ng’ahayula Peetero ati, “Pwe mu moni, oli Sitaani! Sooli hunjeega hu mulimo gwa Hatonda ogwandeeta, aye oli hunjeega hu by’abaatu!”

34 Ebyo ni byanjwa, nga Yesu alanga abaatu abaali ohuupi ajo ko n’abeegi babe besende anja gaali ng’abaloma ati, “Hiisi muutu owenda ohuba omuloobera wange, ateehwa ohwefiirisa

* 8:28 8:28 Mar 6:14-15; Luk 9:7-8 * 8:29 8:29 Yow 6:68-69

byosibyosi abe muheneerefu ohubbeeda omusal-abba gugwe era agende ni neese.* ³⁵ Hiri hiityo olwohuba hiisi oweheneerera obulamu wuwe, alibufiirwa, aye hiisi afiirwa obulamu wuwe hu lwange n’olwa Manjuliro Amalanji alibunonjola.*

³⁶ “Ale higasa hiina omuutu ohuba n’obunjinda wohu hyalo huno wosiwosi, aye gafirwa obulamu wuwe? ³⁷ Ale dala njalijo ehi omuutu anjanga ohunjaayo ko gagobosano obulamu wuwe ni buba ni buhenire ohugota? ³⁸ Hiisi oyu esoni jinjamba olw’ese n’olwehibono hyange n’ali mu baatu ab’omulembe guno omubi ogwawuhana hu Hatonda, n’Omwana w’Omuutu yeesi alimwegaana olu aligobolera mu nono lya Semwana n’abamalayika abagwalaafu ni bamunjerehera.”

9

¹ Ng’ano Yesu geyongera ohubaloma ati, “Mbalomera ehituufu ti njalijo abandi hu enywe abemereeye njano, abatalifa ohutusaho ni buhenire ohubona Obunugi wa Hatonda ni buujire n’amaani.”

Emboneha ya Yesu yicuuha (Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Ni njabitano endaalo mukaaga, nga Yesu atiina ni Peetero, Yakobbo, ni Yowaane mu kweho abatangirira baja baniina hu olusozi olwegingihiriri. Ni boola eyo, abeegi babe abo bali baheja ng’efaani yiye yicuuha ng’afaana

* **8:34** 8:34 Mat 10:38; Luk 14:27 * **8:35** 8:35 Mat 10:39; Luk 17:33; Yow 12:25

lundi.* ³ Ebyambalo bibye nga bimeregenya, bipepya bugali ni njanjuma kadi mulala hu hyalo owaali n'asobola ohubyosa gabituhusa ohwaga ayo. ⁴ Ng'ayo babona abanaabbi ba Hatonda Eriya ni Musa ni banjaya ni Yesu.

⁵ Nga Peetero aloma Yesu ati, "Musomesa, hirani ti efe huli njanu. Leha hutongoleyo ebitiira bidatu. Hirala hibe hiho, ehindi hya Musa, n'ehindi hy'Eriya." ⁶ Peetero galoma atyo olwohuba niye n'abahye baali batiye bugali ni bahaya n'ehyohuloma.

⁷ Nga njabaayo ehireri ehya ja hyabawiiha n'ehisisigo hyahyo, era ng'ejanjaasi linjwera mu hireri eho ni njalio aloma ati, "Ono nj'Omwana wange omuhoda, mujulirise ebi abaloma."*

⁸ Abeegi babe ni bagangamuha, sibabona muutu wundi ali ni nabo, ohutusaho Yesu yene.

⁹ Ni baali ni baniinuha ohunwa hu lusozi, nga Yesu abahamiirisa ati, "Ebi muweene mutabiromeraho muutu wundi, ohwola olu Omwana w'Omuutu aliramuha." ¹⁰ Era boosi nga bagondera ehi gabaloma, ni bebuusa abeene n'abeene baati, "Ategehiise hiina n'alomire hu hulamuha?"

¹¹ Ng'ayo bamubuusa baati, "Lwahiina abasomesa b'amagambi ga Hatonda baloma baati naabbi Eriya ali n'ohweheerera ohugobola ko Kurisito gaaje?"* ¹² Nga Yesu abagobolamo ati, "Hituufu, Eriya ali n'ohweheerera ohugobola atereese emyoyo j'abaatu. Aye lwahi-

* **9:2** 9:2-7 2 Peet 1:17-18 * **9:7** 9:7 Mat 3:17; Mar 1:11; Luk 3:22 * **9:11** 9:11 Mal 4:5; Mat 11:14

ina hyanandiihiwa hiiti Omwana w'Omuutu ateehwa ohuboneresebwa bugali, era abaatu bamwegaane? ¹³ Aye mbalomera ti Eriya gahena hale ohuuja, era abaatu bamuhola byosibyosi ebi bendire, ng'olu Ebyanandiihiwa byamulomaho."

*Yesu aŋonia omuseere aliho omusambwa
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Yesu n'abeegi babe abadatu ni banwa hu lusozi, nga bagaana ehiŋindi hy'abaatu ni betolooye abeegi babe abandi, era abasomesa b'amagambi ga Hatonda ni bali huhubba ni nabo embaha. ¹⁵ Abaatu ni bahubba emoni hu Yesu nga basangaala bugali, nga baduluma ohutiina eyi ali ohumusangaalira. ¹⁶ Nga Yesu abuusa abeegi babe ati, "Hiina ehi muli huhubba embaha ni nabo?"

¹⁷ Mulala mu hiŋindi hy'abaatu abaali aŋo ng'amugobolamo ati, "Omusomesa, kuleteeye musaani yange aliho omusambwa ogumugaana ohuloma. ¹⁸ Hiisi olu gumubanda gumuhubba ehigo, ng'atumbeera efulo mu munwa, galuma ameenoo, era nga gumuŋandalasa. Sungire abeegi babo ohugumubbingaho aye nga bibahaya."

¹⁹ Nga Yesu abaloma ati, "Enywe abaatu b'omulembe guno abanuma hufugiirira, ndihena ni nenywe ahamanga ahaaga hatye ko mube n'ohufugiirira, ndyosa neena ohubehali-iriha? Mundeetere nŋano omuseere." ²⁰ Ng'aŋo bamumuŋjirira.

Omusambwa ni gwabona Yesu, anjo ni naanjo nga gubanda omuseere, gumujugumisa, gumuhubba ehigo gegalangusa, n'atumba efulo mu munwa. ²¹ Nga Yesu abuusa semwana y'omuseere oyo ati, "Omusambwa guno gumuhenireho hamanga hi?" Nga niye agobolamo ati, "Ohunwera erala mu bunjere buwe. ²² Era efunda nyingi gubaaye gumudanyanga mu muliro, oba mu maaji, gumwite. Cooka n'oba n'onjanga tunjambire ehisasabirisi, otuyeede."

²³ Nga Yesu amuloma ati, "Olomire oti nimba ni panga? Manyire ti byosibyosi bisoboha, omuutu anaba n'ohufugiirira." ²⁴ Ng'anjo semwana y'omuseere agobolamo ni gekakaba ati, "Fugiirira, ohutusaho ti Musengwa njeede, mu hufugiirira hwange tabamo hwemoota!"

²⁵ Yesu ni gabona eduuli ly'abaatu abandi ni baduluma ni batiina anja gaali ng'ahayuhira omusambwa ati, "Musambwawe ogusirinjasa era ogutaloma kulagira ohunwa hu museere oyo, era soomugobolangaho nindi."

²⁶ Nga wangewe omusambwa ogwo gujugu-misa omuseere ebyembaha ebyene, n'ohwiteera nga pohu gutaaye nga ko gumunwaho gumuleha n'ajalaaye hy'afuuye. Abahira obungi hu baalino beboneraho nga baloma baati, "Afuuye!" ²⁷ Aye Yesu ng'amunamba hu muhono amwinyosa, nga gemeerera.

²⁸ Ebyo ni byanjwa, Yesu ni gengira mu nyumba, ng'abeegi babe bamubuusa baati, "Lwahiina ndihusobola hubbinga omusambwa ogwo hu museere?" ²⁹ Nga niye abagobolamo

ati, “Omusambwa ogw’engeri yino sigubbingiha hu muutu aṅabula husaba.”*

*Yesu nindi aloma hu hufa huhwe
(Mat 17:22-23; Luk 9:43b-45)*

³⁰ Ng’aṅo Yesu n’abeegi babe baṅwa mu hitahere ehyo nga batiina ni babitira mu twale ly’e Galilaaya. Yesu sigendire abaatu abandi ohumanya aṅa ali, ³¹ olwohuba gaali gegeresa abeegi babe n’abaloma ati, “Omwana w’Omuutu baja humuṅaayo eyiri abaatu bamwite, aye ni baliba ni bahenire ohumwita, ṅalibitaṅo endaalo edatu ng’alamuha.” ³² Cooka sibategeera ehi gabaloma, era baatyā n’ohumubuusa.

*Omuutu ahira ohuba ow’ḗṅono eyiri Hatonda
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)*

³³ Ng’aṅo Yesu n’abeegi babe boola mu hibuga hy’e Kaperanawumu. Ni bengira mu nyumba, nga Yesu abuusa abeegi babe ati, “Muṅahenenga hu hiina mu ngira?” ³⁴ Aye nga nibo esoni jibaṅamba baṅoleera huṅoleera, olwohuba mu ngira baali baṅahene ni bebuusa nj’ani hu bo ahira ohuba ow’ḗṅono.*

³⁵ Nga Yesu geehala alanga abeegi babe ehumi n’ababiri begerere aṅa ali. Ng’abaloma ati, “Hi-isi owenda ohuba ow’ḗṅono, ali n’ohweherera geyise afuuhe muṅeeresā wa basigaayeṅo bosi-bosi.”*

* **9:29** 9:29 husaba Ebyaṅandihiwa ebindi ebyahale bimeedahō biiti “n’ohusiiba.” * **9:34** 9:34 Luk 22:24 * **9:35** 9:35 Mat 20:26-27; 23:11; Mar 10:43-44; Luk 22:26

³⁶ Ng'ango anamba omwana omujere owaali anaaapi, amwemeeresa njagati waawe. Ng'amufumberera, ahena abaloma ati, ³⁷ "Hiisi asangaalira omwana omujere hy'ono hu lwange, aba asangaliye ndiise. Nindi hiisi owusangalira ese, aba saasangaalira ndiise, aye aba asangaliye oyo owaatuma."*

Atatusoosa saaba musigu

(Luk 9:49-50)

³⁸ Ng'ango mulala hu beegi babe oyu balanga Yowaane aloma Yesu ati, "Omusomesa, hwaweene omuutu n'abbinga emisambwa hu baatu n'atambisa esiina liryo, efe nga humuloma alehere ngo olwohuba simulobera wuwo hyefe."

³⁹ Nga Yesu amugobolamo ati, "Simugesyan-gaho ohulobera omuutu hy'oyo, olwohuba hiisi muutu ahola ebyamaliholiho n'atambisa obunangi obuli mu siina lyange, saananga hwefudula mu hamanga ahatotono gandomaho bubu. ⁴⁰ Hiisi atatusoosa, saaba mulabe weefe.*

⁴¹ Mbalomera ehituufu ti hiisi abanja omwendo gw'amaaji ohunywa olwohuba muli baloobera bange, mu buli ngeri Hatonda alimusasula.*

Ebihongeresha abaatu ohuhola ehibi

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² "Era omuutu yesiyesi aletera mulala hu banjere bano abafugiirira ohubbenga, anoomera humusidiha ogubaale ogusito mu mamiro, bamudanya mu buliba. ⁴³ Olw'ehyo hanye muhono

* **9:37** 9:37 Mat 10:40; Luk 10:16; Yow 13:20 * **9:40** 9:40 Mat 12:30; Luk 11:23 * **9:41** 9:41 Mat 10:42

gugwo nj'oguhuleetera ohwonoona, gutemeeho. Hiraŋi obe w'omuhono mulala aye osune obulamu obutaŋwaŋo ohuhira olu osigasa emihono jombi aye bahudanya mu hifo omu oja husihiir-
iha,* ⁴⁴ omuli omuliro ogutasima, era omutaŋwa enyende.†

⁴⁵ “Era hanye hugulu huhwo nj'ohuhuleetera ohuhola ehibi hutemeeho. Hiraŋi osune obulamu obutaŋwaŋo n'oli muleme, ohuhira olu osigasa amagulu gombi, aye bahudanya mu hifo omu oja husihiiriha, ⁴⁶ omuli omuliro ogutasima, era omutaŋwa enyende.‡

⁴⁷ “Era hanye emoni yiyo ehuleetera ohuhola ehibi yomoleemo. Hiraŋi obe wa moni ndala aye wingire mu buŋugi wa Hatonda, ohuhira olu osigasa emoni jombi, aye bahudanya mu hifo omu oja husihiirihira,* ⁴⁸ omuli omuliro ogutasima, era omutaŋwa enyende.*

⁴⁹ “Ng'olu ebiryo babitamo omunyu byabamo obunoli, abafugiirira bosibosi balibita mu hyobo hya Hatonda gabaŋwanamo omuliro ohubalon-
goosa. ⁵⁰ Omunyu omuherehe gwa mugaso, aye gunafuuha heresu, oŋanga otye ohugugobosamo obunoli? Olw'ehyo esambo jenywe jibemo obunoli hy'omunyu, era muholaganenga.”*

10

* **9:43** 9:43 Mat 5:30 † **9:44** 9:44 Ebyaŋandihiwa ebindi biŋuma lunyiriri luno. ‡ **9:46** 9:46 Ebyaŋandihiwa ebindi biŋuma lunyiriri luno. * **9:47** 9:47 Mat 5:29 * **9:48** 9:48 Yis 66:24 * **9:50** 9:50 Mat 5:13; Luk 14:34-35

*Yesu asomesa hu hwabuhana hw'abafumbo
(Mat 19:1-12; Luk 16:18)*

¹ Yesu ni ganjwa e Kaperanawumu, ng'atiina mu twale ly'e Buyudaaya, nga gambuha olwabi Yoludaani atiina mu bitahere eby'engereha w'olwabi. Nga nindi ehiḡindi hy'abaatu hihumbaani aḡa gaali, era ng'olu yaali esambo yiye ng'atandiha ohubasomesa.

² Ng'aḡo balala hu Bafalisaayo batiina aḡa gaali bamubuusa ni bamuhema baati, "Hihirisiwa omusinde ohubbinga omuhasi wuwe?"

³ Niye ng'abagobolamo ati, "Musa omuhwenda wa Hatonda gabalagira atye?" ⁴ Nga bamuloma baati, "Musa gafugiirira omusinde ohubbinga omuhasi wuwe, amuḡe ebbaluḡa eyihahasa yiiti amubbingire."*

⁵ Nga Yesu abagobolamo ati, "Musa gabateerḡo ehiragiyo ehyo lw'obuhahanyafu w'emyoyo jenywe, ⁶ aye Ebyaḡandihiwa biroma biiti ohuḡwa hutandiha y'ehyalo, 'Hatonda gawumba omusinde n'omuhasi.'* ⁷ Olw'ehyo omusinde analehenga semwana ni nyina, nga geḡimba n'omuhasi wuwe,* ⁸ nga bombi bafuuha mubiri mulala. Olwo nga sibahiiri babiri, wabula mulala.* ⁹ Kale omuutu saḡimbululanga ehi Hatonda geḡimba ḡalala."

¹⁰ Ni ganjwa mu baatu gengira mu nyumba n'abeegi babe, abeegi nga bamuloma gongere ohubanyonyola hu songa y'ohubbinga omuhasi.

* **10:4** 10:4 Mag 24:1-4; Mat 5:31 * **10:6** 10:6 Tand 1:27; 5:2

* **10:7** 10:7-8 Tand 2:24 * **10:8** 10:8 Tand 1:27; 2:24; 5:2

11 Ng'año abaloma ati, "Hiisi abbinga omuhasi wuwe, ng'ahena aleeta owundi, aba aholire obuhwedi.* 12 Era singa omuhasi anoba hu wamwe, gahena gasuna obufumbo obundi, aba aholire obuhwedi."

*Yesu asabira abaana abanjere ekabi
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)*

13 Lulala ŋaaliño abaatu abanjira abaana abanjere eyiri Yesu abanjambeho abalombere ekabi, aye abeegi babe nga babahayula hubahayula. 14 Yesu ni gabona ehi abeegi babe bahola, ng'abalunjira, abaloma ati, "Mulehe abaana abanjere baaje eyi ndi. Mutabagaana, olwohuba abaatu abali hy'abo, mbabengira mu bunugi wa Hatonda. 15 Mbalomera ehituufu ti hiisi muutu ateesiga Hatonda hy'omwana omunjere ng'olu geesiga abasaaye babe, saalingira mu bunugi wa Hatonda."*

16 Ng'año alera abaana abo abanjere, ng'abanjambaho abasabira ekabi.

*Yesu n'omusinde omunjinda
(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)*

17 Nindi Yesu ni gatandiha olugendo lulwe, nga ŋabaano omusinde owaduluma gatiina eyi gaali ng'ahubba amafuha mu moni jije, ng'amubuusa ati, "Omusomesa omulanji, kole hi ko sune obulamu obutanwanjo?"

18 Nga Yesu amugobolamo ati, "Wema huhi ohunanga omulanji ate nga ŋanuma mulanji ohutusaho Hatonda yenene? 19 Omanyire

* **10:11** 10:11-12 Mat 5:32; 1 Kor 7:10-11
18:3

* **10:15** 10:15 Mat

ebiragiyo bya Hatonda ebiroma biiti; ‘Siwi-itanga muutu, soholanga buhwedi, siwiibanga, otabejeranga muutu ehi ataholire, otalyahanga byabeene, oŋanga lataawo ni maawo eŋono?’

”* 20 Omusinde oyo ng’agobola mu Yesu ati, “Omusomesa, ohunwera erala mu bunjere wange n’ohwosa haati ebiragiyo ebyo byosibyosi mbyoheresa.”

21 Nga Yesu alengerera omusinde oyo ng’amusasira. Ng’amuloma ati, “Ohibuliraho ehiitu hirala. Tiina otunde ebibyo byosibyosi, ebbeesa ejinanwemo ojigabire abagadi, ko ohene wuuje obe muloobera wange, olisuna obuninda mwigulu.”

22 Omusinde oyo ni ganjilira ebyo ganjulyana, era ganwanjo n’awombonjaaye olwohuba gaali n’obuninda oweene obungi.

23 Nga Yesu getoloosa abaalino emoni, ng’ahena aloma abeegi babe ati, “Nga hiriba higosi abanjinda ohwingira mu bunjugi wa Hatonda!”

24 Ng’abeegi babe benjunga ebibono bibye ebyo era ng’obuti wubanjamba. Cooka nindi nga Yesu abaloma ati, “Baana enywe, nga higosi omunjinda ohwingira mu bunjugi wa Hatonda!

25 Hyangu bugali weene engamiya ohubita mu njundu ly’episo, ohuhira omunjinda ohwingira mu bunjugi wa Hatonda!”

26 Ng’ano ehyo ko hyongerera erala ohwenjnjisa abeegi babe, nga bamubuusa baati, “Olwo njahani nj’ani ananga ohunonoha?”

* 10:19 10:19 Hunj 20:12-16; Mag 5:16-20

²⁷ Nga Yesu abalengerera ahena abaloma ati, “Eyiri abaatu, higosi ohwenonjola aye eyiri Hatonda ebiitu byosibyosi bisoboha era n̄abula ehimuhaya.”

²⁸ Ng’ano Peetero aloma Yesu ati, “Efe hwaleha ebyefe byosibyosi, nga huuja hube baloobera babo.” ²⁹ Nga Yesu amugobolamo ati, “Mbalomera ehituufu ti n̄anuma muutu owaleha amago gage, oba abaganda babe, oba ababoojo, oba nyina, oba semwana, oba abaana babe, oba omunuluko gugwe, hu lwange n’olwa Manuliro Amalanji, ³⁰ atalisuna mu bulamu bunu owohu hyalo, emirundi cikumi ej’ebyo ebi gafirwa: amago, abaganda babe, ababoojo, abasaaye babe, abahasi, abaana, omunuluko, ohwo taaho n’ohumunjalaana. Era mu biseera ebyomu moni, alisuna n’obulamu obutanwano. ³¹ Aye bangi hu begingihiriri mu hiseera hino abaliba abanjaasi, nindi bangi hu banjaasi mu hiseera hino abaliba abegingihiriri.”*

*Yesu aloma hu hufa huhwe efunda eyohudatu
(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)*

³² Naahani Yesu n’aba gaali ni nabo baali mu lugendo, ni batiina mu hibuga hy’e Yerusaalemu. Yesu gaali abatangiriyemo, n’abalehireno ahamanga. Hino nga hyenunjisa abeegi babe nga hiya n’abaatu abandi abaali ni babanjwaho egongo obuti. Nga geeta amagulu abeegi babe ehumi n’ababiri bamwolaho. Nga nindi abagobosa hu tulo, atandiha ohubalomera ebyali ni bija humwolaho. ³³ Ng’abaloma

* **10:31** 10:31 Mat 20:16; Luk 13:30

ati, “Huli hutiina e Yersaalemu; eyo baja hulya mu Mwana w’Omuutu oluhwe bahene bamuneyo eyiri abatangirisi b’abasengi ba Hatonda, n’abasomesa b’amagambi. Era baja humusalira ogw’ohufa, era bamuneyo eyiri abalugendwa. ³⁴ Abo nibo baja humujeherera, bahene bamufujeho agate, bamuhubbe efaalu, era bamwite. Ni ŋalibitango endaaloo edatu, aliramuha.”

*Ohusaba hwa Yakobbo ni Yowaane
(Mat 20:20-28)*

³⁵ Ng’ango Yakobbo ni Yowaane, abasaani ba Zebbedaaayo, boherera Yesu, bamuloma baati, “Omusomesa, hwenda otuholere ehiitu hyosi-hyosi ehi hunahulombe.” ³⁶ Nga Yesu ababuusa ati, “Mwenda mbaholere hi?”

³⁷ Nga bamugobolamo baati, “N’onahehale hu tebe ey’ejono mu bunugi buwo, hwenda oganye hwihale huhulirane, mulala hu muhono gugwo omulungi, n’owundi hu mugooda.”

³⁸ Nga Yesu abaloma ati, “Ehi musunga simuhitegeera. Munjanga ohunywa hu hihopo ehy’ohubonaabona ehi nja hunywa, oba ohubatiwiwa ohw’ohweyiniha mu hubonaabona ohu nja hubatiziwa?”*

³⁹ Nga nibo bamugobolamo baati, “Husobola.” Nga Yesu abaloma ati, “Hituufu mwesi mulinywa hu hihopo ehy’ohubonaabona ehi nja huny-waho, era mulibatiziwa mu ngeri eyi nja hubatiziwamo. ⁴⁰ Aye ehy’ohwihala ni mundirene hu muhono omulungi oba omugooda, sindiise

* **10:38** 10:38 Luk 12:50

ahigaba. Ebifo ebyo, omwene alibiŋa abo aba gabitegehera.”

⁴¹ Abeegi bahyawe ehumi ni banjira ehi Yakobbo ni Yowaane basungire, nga babalunira.

⁴² Olw’ehyo nga Yesu abalanga bosibosi baje bahumbaanire aŋa ali. Ng’abaloma ati, “Mumanyire muuti abanugi b’Abatali Bayudaaya benda babanjeerese era abatangirisi baawe benda abaatu aba banuga bamanye baati babaliho obunangi.* ⁴³ Aye sihiri n’ohuba hiityo eyiri enywe. Mu nywe, hiisi owenda ohuba omuhulu, ali n’ohuba munjeeresa w’abahye,* ⁴⁴ era hiisi owenda ohuba omutangirisi, ali n’ohuba mwidu wa basigaayeno.

⁴⁵ “N’Omwana w’Omuutu sigaja bamunjeerese aye niye ohunjeeresa, era n’ohunayo obulamu wuwe ohuba endiŋi ohununula abaatu oluhulende.”

*Yesu anonia Bbarutimaayo
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Ng’ano Yesu n’abeegi babe, n’ogunindi gw’abaatu abaali ni bamulonda, boola mu hibuga e Yeriko. Eyo yaaliyo omusinde omunofu owehalanga hu ngira n’asungirisa. Omusinde oyo baali bamulanga baati Bbarutimaayo (amahulu gesiina eryo baati omusaani wa Timaayo). Yesu n’aba gaali ni nabo ni baali ni batula ehibuga, nga bagaana omusinde oyo omunofu ni gehaaye hu tulo w’engira.

* **10:42** 10:42-43 Luk 22:25-26 * **10:43** 10:43-44 Mat 23:11; Mar 9:35; Luk 22:26

⁴⁷ Bbarutimaayo ni ganjulira ati Yesu Omunazaleesi nj'abitano, ng'atandiha ohulangirira n'aloma ati, "Yesu Omwijuhulu wa Dawudi, pambire ehisa!"

⁴⁸ Nga bangi hu baatu abomu hinihindi bamuhayula ni bamuloma anoleere. Cooka niye nga gegumya hwegumya ohulangirira ati, "Mwijuhulu wa Dawudi, pambire ehisa!"

⁴⁹ Ng'ano Yesu geema, aloma ati, "Mumulange gaaje." Nga bamulanga bamuloma baati, "Guma omwoyo, yinyoha ahulanga." ⁵⁰ Ng'ano adanya ehihooti ehi gaalimo, genyoha mangu, atiina anali Yesu. ⁵¹ Nga Yesu amubuusa ati, "Wenda kuholere hiina?" Ng'omuhofo amugobolamo ati, "Musomesa, njigule emoni, mbone."

⁵² Ng'ano Yesu amuloma ati, "Kale tiina, ohufugiirira huhwo, huhuonisyee." Naweene ano ng'emoni j'omusinde oyo jirimbula atandiha ohubona era nga yeesi genimba hu baali ni balonda hu Yesu.

11

Yesu gengira mu Yerusaalemu mu jono ery'amaani

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Yow 12:12-19)

¹ Naahani Yesu n'abeegi babe ni baali ni banatere ohwola mu hibuga hy'e Yerusaalemu, nj'ohuloma ni boolire mu bubuga obuhirireene obuli mu menamo g'olusozi lw'Emisaala Emizayiti, ah'e Bbesufage ni Bbesaniya, nga Yesu atuma babiri hu beegi babe ati, ² "Mutiine mu hitahere ehi mulengera mu moni. Ni munaabe

ni mwahengiramo muuti, munaabone nasugirya eperepere eyi muutu ahiiri hwihalangaho ni bayisidihire hu hihongo, muyiwonolole muyindeetere n̄ano. ³ Singa n̄anaabeno ababuusa ati, 'Lwahiina muyiwonolola?' Munamugobolemo muuti; 'Musengwa nj'ayenda, era n'anabe n'ahenire ehi ayetagira banayigobose n̄ano mu wangu.' "

⁴ Ng'ano batiina, nga bagaana nasugirya eperepere ni yemereeye ebulafu n̄a mulyango gw'enyumba n'eri sidihe hu hihongo n̄api n'engira, nga bayiwonolola. ⁵ Nga n̄abaano balala hu baali ni bemereeye ano, abababuusa baati, "Muhola hiina ehyo? Lwahiina muwonolola nasugirya eyo?" ⁶ Ng'abeegi abo babagobolamo ng'olu Yesu gaali n'abalomire. Nga bala babaleha batiina ni nasugirya.

⁷ Ng'ano abeegi batangirisa nasugirya eyo bayinjirira Yesu. Nga bayaalaho hu mugongo engoye jaawe, Yesu ayiihalaho batandiha olugendo. ⁸ Ni baali ni batiina nga bangi huba gaali ni nabo baala engoye jaawe mu ngira Yesu abiteho, n'abandi nga baaliriramo obusaga w'ebisaala obuliho amahoose obu baabbwaga hu misaala. Bino babihola olw'ohuna Yesu enono.

⁹ Ng'ano abaali ni batangiriye, n'abaali ni bamunjwaho egongo ni bahoohera namugulu baati,

"Musengwa aneewe enono."

Ali n'ekabi oyo owuujira mu siina lya Musengwa,*

* **11:9** 11:9 Zab 118:25-26

10 Hatonda aye ekabi owahabaha wa sehulu yeeffe Dawudi obuuja ohugobolaño. Musengwa, ali Namugulu Obugali, ayeewe enono.

11 Ng'ano Yesu goola mu hibuga hy'e Yerusaalemu, gengira mu Yekaalu. Ni gahena ohuhubba emoni hu hiisi hiitu n'ohubona ebyali ni bitiina mu moni, ng'atula n'abeegi babe ehumi n'ababiri batiina e Bbesaniya, olwohuba owiire waali huupi hwira.

*Yesu anywaba omusaala omutiini
(Mat 21:18-19)*

12 Hu ludaalo olwagobolaho, Yesu n'abeegi babe ni baali ni banwa e Bbesaniya ohwagamayo e Yerusaalemu, nga Yesu anjulira enjala n'emulumu. 13 Ni galengera omusaala omutiini oguliho amahoose, ng'atiina aje abone hanye ananga ohwagaanaho ebiriwa. Ni gagwolaho sigagaanaho hibala kadi hirala ohutusaho amahoose ameerere gonene, olwohuba sibyalu biro ebi mitiini jibeeraho ebiriwa. 14 Ng'ano aguloma ati, "Ohunwa olwa leero natabano nindi muutu alirya ebibala bibyo!" Abeegi babe nga banjulira n'aloma ebibono ebyo.

*Yesu abbinga abaali ni batundira mu Yekaalu
(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Yow 2:13-22)*

15 Yesu n'abeegi babe ni boola e Yerusaalemu nga Yesu gengira mu lunya lwa Yekaalu atandiha ohubbingamo abaali ni batundiramo n'abaali ni bagula. Ng'agengula emeeza j'abaswanisa ebbeesa, n'efoomu j'abaali ni batunda enjiwa.

¹⁶ Era ng'asibira hiisi muutu ohubisya ebiitu mu lunya lw'e Yekaalu.

¹⁷ Ng'ano asomesa abaalino ati, "Hatonda sigaloma mu byanjandiihiwa ati, 'Enyumba yange yinaabenga nyumba omu baatu bananjumirihisyenga? Ne enywe muyifuhisye pungulu eyi bakondo behwehamo!' " *

¹⁸ Abatangirisi b'abasengi n'abasomesa b'amagambi ga Hatonda ni banjulira ebi Yesu aholire n'ebi alomire, nga batandiha ohusala amagesi ag'ohumwita. Hino bahihola olwohuba beralihirira engeri eyi hiyindi hy'abaatu hyosihyosi hyali ni hisangaliye esomesa yiye.

¹⁹ Owiire ni wiira, nga Yesu n'abeegi babe banjwa mu hibuga baagamayo eyi bamenyanga.

Ehy'ohwega ohunwa hu musaala omutiini
(Mat 21:20-22)

²⁰ Ni wahya mu mugamba, Yesu n'abeegi babe ni baali ni babita hu mutiini gula ogu Yesu gaali n'anwebe nga babona ni gwomire ohunwera erala hu hiholo. ²¹ Nga Peetero ahebulira ebyalino aloma Yesu ati, "Musomesa, bona! Omusaala omutiini ogu wanwebe gwomire!"

²² Nga Yesu aloma abeegi babe ati, "Mwesige Hatonda. ²³ Mbalomera ehituufu ti singa omuutu gesiga Hatonda ananga ohuloma olu-sozi luno ati, 'Siguha nana oje wedaanye mu buliba' era ehi alomire hyabano. Ehyetagisa hiri hirala, hya muutu hutabuusabuusa mu mwoyo gugwe, aye gafugiirira ati ehi aloma

* **11:17** 11:17 Yis 56:7; Yer 7:11

hinolerere.* ²⁴ Olw'ehyo mbahahasa ti hiisi ehi munalombenga Hatonda, mufugiirire mu myoyo jenywe muuti muhenire ohuhisuna, era mulihisuna.

²⁵ "Era hiisi olu munenjengayo eyiri Hatonda mu husaba, ni n̄abangaŋo abbengire eyi oli, omusonin̄anga ko weesi Senywe ali mwigulu ahusonin̄e ebibi bibyo. ²⁶ Aye singa soomusonin̄a, weesi Senywe ali mwigulu saalihusonin̄a bibi bibyo."*

Abatangirisi babuusa eyi Yesu atusa obunangi (Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Ng'ango nindi Yesu n'abeegi babe boola e Yerusaalemu. Yesu ni gaali n'agenda mu lunya lw'e Yekaalu ng'abatangirisi b'abasengi ba Hatonda n'abasomesa b'amagambi, n'abaatu abahulu mu gwanga, batiina aŋa gaali. ²⁸ Nga bamubuusa baati, "Otusa neena obunangi obuhuginiha ohuhola ebiitu ebyo ebi ohola? Era nj'ani owahuŋa obunangi obwo?"

²⁹ Nga Yesu abagobolamo ati, "Keesi leha mbabuuse ehibuuso hirala. Ni munangobolemo nga ko mbalomera eyi tusa obunangi obu nemaho ohuhola ebi kola. ³⁰ Mundomere, Yowaane gatusa neena obunangi ow'ohubatiza? Gabutusa yiri Hatonda, oba yiri baatu?"

³¹ Ng'ango bala bahubbagania ebiŋeego ni baloma baati, "Humugobolemo huutye? Singa huloma huuti Hatonda nj'owamutuma anatubuse ati, 'Kale lwahiina simwafugiirira bya

* **11:23** 11:23 Mat 17:20; 1 Kor 13:2 * **11:26** 11:26 Ebyanandihiwa ebindi ebyahale biŋuma lunyiriri luno (Mat 6:15).

Yowaane oyo?’ ” ³² Ate ni baneega ohumugobolamo baati, “Abaatu nj’abanutuma” nga hino bahitya olwohuba abaatu bosibosi baali bafugiirira baati Yowaane gaali naabbi dala.

³³ Ehyanjwamo nga bamugobolamo baati, “Si-human'yire.” Ng’ajo Yesu abaloma ati, “Kale keesi sinabalomere eyi tusa obunangi obuukosa ebi kola.”

12

Olugero lw’abapangisa b’endimiro y’emizabbibu

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Ng’ajo Yesu atandiha ohuloma n’abaatu abo mu ngero. Ng’abaloma ati, “Njaaliyo omuutu owahoma endimiro ey’emizabbibu, ng’ahena ayisitiriraho, ayabamo erojo eryohujungirangamo, atongolamo ehitiira hy’omuhumi, ng’ahena ayipangisa abaatu nga niye atiina mu gwanga erindi.”*

² Ehiseera ehy’egesa ni hyola, gatuma mulala hu baneeresa babe eyiri abapangisa, bamuñe owiisa wuwe. ³ Ng’ajo bala banamba omuñeeresa oyo bamuhubba bahena bamubbinga gagama ni ñabula ehi bamuñaaaye.

⁴ Nga nindi omwene ndimiro abatumira omuñeeresa owundi. Ng’oyo bamuhubba oluguma, bahena bamuhola n’ebyobuñemu.

⁵ Omwene ndimiro sigadamba era ng’atuma owundi. Oyo beeta wiite. N’abandi bangi aba omwene ndimiro gatuma ni bababisya mu ngeri

* **12:1** 12:1 Yis 5:1-2

nj'enyene. Abandi ni babahubba, n'abandi ni babeeta.

⁶ “Hu komerero ya byosi omwene ndimiro gaali ahiiriyo n'omuutu owundi mulala oyu gaali n'ananga ohutuma. Omuutu oyo nj'omusaani wuwe omuhoda. Oyo nj'oyu gasembyayo ohubatumira n'aloma ati, 'Omwana wange banamunje enono bamupeera owiisa wange.’” ⁷ Cooka abapangisa ni bamubona nga behobaana baati, 'Ono nj'omusika. Muhole hu mwite hwegoboseho obusika.’” ⁸ Ng'ango bamusindigirisa bamutusa ebulafu w'endimiro nga bamwitira eyo.

⁹ “Naahani omwene ndimiro alihola hi abapangisa abo? Alitiina gabasihiirisa n'endimiro gayipangisa abaatu abandi. ¹⁰ Kahasa ti mwali musomireho ehyanandiihiwa ehiroma hiiti; “ 'Ebaale eri abatongoli batala baati ebi, nj'eryafuaha ehulu ery'omugaso mu gosigosi.*”

¹¹ Hino Musengwa omwene nj'owahihola, era hyenunjisa abahibona.’ ”

¹² Abasigu ba Yesu ni bahisuna baati olugero olwo alugerire ni lunamba hu nibo, nga bagesyaho ohwenda ohumunamba, aye nga batya ehinindi hy'abaatu, nga bamuleha batiina.

*Ehibuuso ehinamba hu hunja omusolo
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Ebyo ni byanwa, abasigu ba Yesu bamutumira balala hu Bafalisaayo n'ababala hu bawagizi ba habaha Herode, baje bamuheme bamunambire mu malomere. ¹⁴ Ng'ango batiina bamuloma baati, “Musomesa, humanyire huuti

* **12:10** 12:10-11 Zab 118:22-23

ewe ofiira hu mazima, era obula hu by'abaatu huhusiima ebinambulamo wabula abaatu bosibosi obabisy mu ngeri nj'enyene n'obasomesa ebi Hatonda genda bahole anabula hwehub-birya. Naahani Muhulu tulomere, hiraŋi ohuŋa Kayisaali habaha wa Barooma omusolo oba bbe? Huŋe omusolo oba hutaguŋa?"

¹⁵ Aye Yesu ng'ategeera ehi baaliho, ng'abaloma ati, "Lwahiina mukema? Mundeetere ŋano endusu njibone." ¹⁶ Ni bayimuleetera ng'ababuusa ati, "Ehifaananyi n'amasiina ebiyiriho by'ani?" Nga bamugobolamo baati, "Bya Kayisaali."

¹⁷ Ng'aŋo Yesu abaloma ati, "Ale ebya Kayisaali mubiŋe Kayisaali, n'ebya Hatonda mubiŋe Hatonda." Nga bala beŋunja engeri eyi anunuhiremo omubaso gwawe.

Ehibuuso ehiŋamba hu hulamuha
(*Mat 22:23-33; Luk 20:27-40*)

¹⁸ Ng'aŋo balala hu Basadukaayo, bano nj'abatafugiirira baati eriyo ohulamuha, batiina eyiri Yesu bamubuusa baati,* ¹⁹ "Musomesa, Musa omuŋeeresa wa Hatonda gatunandiihira egambi ati, 'Singa omuutu afa galeha namwandu n'atamusaayemo mwana, mugandaawe ateehwa ohumusika amusaalire abaana.'*

²⁰ "Naahani ŋaaliŋo aboluganda musanvu. Ng'omudaayi ahwa omuhasi, cooka ng'afa n'atamusaayemo mwana. ²¹ Owohubiri ng'asika namwandu oyo, era yeesi ng'afa n'atamusaayemo mwana. N'owohudatu yeesi

* **12:18** 12:18 Bik 23:8 * **12:19** 12:19 Mag 25:5

atyo. ²² Bosibosi omusanvu nga bambalaho omuhasi oyo, cooka ndi bamusaalamo mwana. Naahani bosibosi ni baali ni baŋooyeŋo ohufa, ng'omuhasi oyo yeesi afa. ²³ Olwo ŋaahani hu ludaalo olu baatu bosibosi baliramuhiraho, omuhasi oyo aliba muha ani olwohuba gaaliho muhasi w'abaatu abo bosibosi?"

²⁴ Nga Yesu abagobolamo ati, "Aŋo mugotire, era ehialeeteeye ohugota, hutamanya Ebyanandihiwa, wayire obuŋangi wa Hatonda. ²⁵ Abaatu ni baliramuha, baliba hy'abamalayika mwigulu, ni batahwa era ni batafumbirwa.

²⁶ "Ate mu butuufu suubira ti mwasomaho mu hitabo hya Musa omuŋeereswa wa Hatonda, ebifa hu hulamuha hw'abafu. Mu hitundu ehiroma hu hadenjo aha Musa gabona ni hanya cooka ni hataguhuliha, Hatonda galoma Musa ati, 'Ndiise Hatonda wa Yibbulayimu ni Yisaka ni Yakobbo.'*

²⁷ Ehyo hiraga ti Ye Hatonda w'abalamu sosi w'abafu."

Ehiragiyo ehihira obubbala

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Ng'aŋo ŋabaanjo mulala hu basomesa b'amagambi ga Hatonda owatiina, ng'anulira Abasadukaayo ni bahubba embaha ni Yesu. Ni gabona Yesu n'abagobooyemo bulani, nga yeesi amubuusa ati, "Hiragiyo hiina ehihira byosi-byosi?"*

²⁹ Nga Yesu amugobolamo ati, "Ehiragiyo ehisinga byosibyosi obubbala c'ehino: "Tega ohutwi ewe Yisirayiri, Hatonda Musengwa

* **12:26** 12:26 Hunj 3:6 * **12:28** 12:28-34 Luk 10:25-28

weefe nje Musengwa yeŋene.* ³⁰ Era yendanga Musengwa Hatonda wuwo, n'omwoyo gugwo gwoŋwosi, n'obulamu wuwo wosiwosi, n'amagesi gago gosigosi, n'amaani gago gosigosi.' ³¹ Ehiragiŋo ehironde hwiŋyo mu bubbala, c'ehino: 'Yenda omuutu wahyo ng'olu ewe weyenda wamwene.' Ebula hiragiŋo ehindi ehihira ebyo obubbala."*

³² Ng'aŋo omusomesa w'amagambi oyo aloma Yesu ati, "Musomesa, ogobooyemo bulani. Ehi olomire oti Hatonda ali mulala yeŋene hituufu. Era ŋaŋuma wundi."* ³³ Era hiroma hiiti "Yendanga Hatonda n'omwoyo gugwo gwoŋwosi, n'amagesi gago gosigosi, n'amaani gago gosigosi, era yendanga muliranwawo ng'olu weyenda wamwene. Era ng'ohugondera egambi lino hisinga ebisolo byosibyosi ebi baatu baŋaayo ng'eŋongo babyohye ni biri bihwiye, ko n'ebindi byosi ebi baatu baŋaayo eyiri Hatonda."*

³⁴ Yesu ni gabona omusomesa w'amagambi ng'olu amugobooyemo n'amagesi, ng'amuloma ati, "Sooli ŋaleeŋi n'obuŋugi wa Hatonda." Ohuŋwa hulwo, siŋaaliŋo muutu wundi owesinga ohumubuusa ebibuuso nindi.

Kurisito ni Dawudi

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Olundi Yesu ni gaali mu lunya lwa Yekaalu n'asomesa, ng'abuusa abaatu ati, "Lwahiina abasomesa b'amagambi baloma baati Kurisito Mwijuhulu wa Dawudi. ³⁶ Ate nga Dawudi

* **12:29** 12:29-30 Mag 6:4-5 * **12:31** 12:31 Leev 19:18 * **12:32** 12:32 Mag 4:35 * **12:33** 12:33 Kos 6:6

omwene, n'aliho Omwoyo Omutukuvu, galoma ati,

“ Hatonda Musengwa gaaloma Musengwa yange ati,

Yiihala ni wundireene
hu lubega olw'omuhono gwange omulungi,
ohwola olu ndifuula abasigu babo
ekookolo ey'ohutaho amagulu gago?*

³⁷ “Obanga Dawudi omwene amulanga Musengwawe nindi olwo aŋanga atye ohuba mwi-juhulu wuwe?” Ng'ehinjindi hy'abaatu abaaliŋo, banulirisa ebibono bibye bino n'amanyonyo.

Yesu alabula hu hwehuuma abasomesa b'amagambi

(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)

³⁸ Nga Yesu atiina mu moni n'ohubasomesa ati, “Mwehuume mubone ti simuŋamba sambo y'abasomesa b'amagambi abagenda ni bambaaye amaganduula amaleeŋi agehwesa hwirola ohulaga ng'olu bahihenaho era abenda babaheese mu ngeri ey'ohubaŋa eŋono ni bali mu akisoni ³⁹ n'ohwihala mu bifo eby'eŋono mu mahumbaaniro nohu mbaga. ⁴⁰ Abanyagulula ebiitu baahena mu mayumba ga banamwandu, era abajumirya Hatonda n'ebibono ebyene ebingi olw'ohweraga. Balibaŋa ehiguudyo ehihiraho obubbala.”

Ehirabo hya namwandu

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Yesu ni gaali ni gehaaye ŋa hifo aŋa baŋeerayo ehirabo mu Yekaalu ng'abona abaatu

* **12:36** 12:36 Zab 110:1

bangi ni banjaayo ebirabo. Abanjinda bangi nga bataamo ebbeesa ejijera.

⁴² Ng'ango enwayo namwandu omugadi owatiina gaatamo obubbeesa bubiri obusembayo ohuba ow'omuendo omutono obugali. ⁴³ Nga Yesu alanga abeegi babe, beegerera aja ali, ng'abaloma ati, "Mbalomera ehituufu namwandu ono omugadi anayeyo hibbala bugali, ohuhira abandi bosibosi. ⁴⁴ Bala bataayemo ni batusa hu hingi ehi bali ni nahyo. Aye namwandu ono omugadi, mu bugadi buwe anayeyo hyosihyosi ehi abaaye ni nahyo ehibaaye ni hija humuyeeda mu obulamu wuwe."

13

*Yesu aloma hu husihirisa hwa Yekaalu
(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ Hu olwo Yesu ni gaali n'anwa hu Yekaalu mulala hu beegi babe ng'amuloma ati, "Musomesa, oweene otye amabaale gano n'ebizimbe bino ng'olu biri binoono?"

² Nga Yesu amugobolamo ati, "Ebizimbe bino ebibbala ebi obona byosibyosi biribulunguha era sinalibano ebaale wayire erala eririsigala ni liri hu lyahye. Gosigosi baligatepulula gaagwa njaasi."

*Ebigosi ebiryola hu bafugiirira
(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)*

³ Yesu ni gaali ni gehaaye hu lusozi olw'emisaala Emizayiti ohulengerera Yekaalu, nga Peetero ni Yakobbo ni Yowaane n'Andereya

bamuloma abebireho ehyama. Nga bamubuusa baati, ⁴ “Tulomereho, ebyo biribaano njaali? Era habonero hi ahaliraga haati ebyo byosibyosi binatere ohubano?”

⁵ Nga Yesu abaloma ati, “Mwehuume natabano abadulingadulinga. ⁶ Bangi baliija ni beranga ohutambisa obunangi wange, era balidulinga bangi. ⁷ Era ni munjiranga etalo nano ni nala, simunjuhanga. Ejo jiri n’ohubano, aye ekomerero yiriba yihiiri hwola.

⁸ “Amawanga galihubbagana, n’owahabaha buliwagala obwahabaha obundi. Nalibano musisi mu bitundu bingi hu hyalo, era enjala erigwa. Aye ano galiba gahiiri gamutumbu.

⁹ “Ne nywe mubano ni muhimanyire era ni mwetegehire, olwohuba balibanamba babanaayo mu mbuga j’amagambi. Balibahubbira mu mahumbaniro gaawe era balibemeha ohunosya mu mbuga j’abaami neja bahabaha ni babahabya ohuba baloobera bange, mubalomere obuhwenda wange era mube bujulizi eyi bali.* ¹⁰ Ekomerero n’ehiiri hwola, Amanjuro Amalani gali n’ohubuulirwa eyiri abaatu mu mawanga gosigosi.

¹¹ “Era ni banabanambenga banajira mu mbuga j’amagambi, simwenendehereranga ehi munalome, aye mulomenga ehyo ehi Hatonda anabanenga ohuloma mu hiseera ehyo. Ebibono ebi munalomenga sibinaabenga byenywe, aye binaabenga by’Omwoyo Omutukuvu.

* **13:9** 13:9-11 Mat 10:17-20; Luk 12:11-12

12 “Mu hiseera ehyo, abalebe baja hulyanganamo oluhwe owundi ganayo owahye ohumwita, n’abasaawe b’abaana boosi baliŋaayo abaana baawe. Abaana balijeemera abasaaye baawe, era bahena babaŋaayo ohubeeta. 13 Era enywe abaatu bosibosi balibacaawa olwohuba baloobera bange. Aye oyo aligumira ebigosi ohwola hu komerero, nj’alinonjoha.”*

Ehiitu ehy’embiho ehi benyinyalya
(*Mat 24:15-28; Luk 21:20-24*)

14 “Ni mulibona ehiitu ehy’embiho ehi benyinyalya ni bahitaaye mu Yekaalu aŋa hitasaniye ohuba (asoma bino ategeere), hulwo abaliba mu Buyudaaya, badulumiranga mu bitundu eby’esozi.* 15 Aliba ŋamugulu hu nyumba yiye, n’aninuhanga, sigengiranga mu nyumba ohutusamo ehiitu hyosihyosi ehy’ohutiina ni nahyo.* 16 Era aliba hu muga, saagobolanga yingo hwiruhira ebyambalo bibye. 17 Mu ndaalo ejo abahasi abaliba ebida n’abookesa nj’abalisinga ohubonaabona. 18 Mwegalihire Hatonda, bino bitabaŋo mu biseera eby’efula n’obunjololohi obungi.

19 “Mu ndaalo ejo, ŋalibaŋo ohubonaabona ohw’amaani, ni huhira hwosihwosi ohwali ni hubaayenjo, ohuŋwera erala olu Hatonda gatonda ehyalo n’ohwola hatyane. Era sinalibaŋo hubonaabona ohuli hy’ohwo.*

* **13:13** 13:13 Mat 10:22 * **13:14** 13:14 Dan 9:27; 11:31; 12:11

* **13:15** 13:15-16 Luk 17:31 * **13:19** 13:19 Dan 12:1; Bik 7:14

²⁰ Singa Hatonda Musengwa sigahendeesa hu ndaalo ejo ej'ohubonaabona, sinahanonireho muutu kadi mulala. Aye olw'abo abagatobolamo, endaalo ejo gajipinja.

²¹ “Mu hiseera ehyo, omuutu n'alibaloma ati, 'Bona! Kurisito oyu bafuujaho amate ohunonjola abaatu nj'ono njano,' oba ati, 'Bona! Nj'ola njala,' simwihirisanga. ²² Hiri hiityo olwohuba bangi balidulinga ni beranga Kurisito, oba ni beranga abanaabbi, era bali-hola obubonero n'ebyamaliholiho ebyenjajisa, ni hiba ni hinjanga babbaamye n'abatobole ba Hatonda. ²³ Olw'ehyo, mwehuume mbalomeeye byosibyosi ni bihiiri hubaano. Kale mubejo ni muhimanyire era ni mwetegehire!”

*Amagobola g'Omwana w'Omuutu
(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)*

²⁴ “Aye mu ndaalo ejo, ehiseera eh'yohubonaabona ni hiriba ni hinjooye, eryuba liribaho ehiirema, n'omwesi gulisima.*

²⁵ Emunyeenye jirinjanuha njamugulu jakukumuha, n'ebiri njamugulu mu bbanga biri teteema.*

²⁶ “Mu hiseera ehyo abaatu balibona Omwana w'Omuutu ni gaajira hu bireri mu nono n'obujangi ow'amaani.* ²⁷ Era alituma abamayika babe ohutiina mu njuyi josijosi ej'ehyalo, bahumbaanie abaatu babe abatobole ohunjwa mu hiisi sonda y'ehyalo.”

* **13:24** 13:24 Yis 13:10; Ezek 32:7; 3:15; Hweh 6:12 * **13:25**
13:25 Yis 34:4; Yow 2:10; Bik 6:13 * **13:26** 13:26 Dan 7:13

Omusaala omutiini ng'ehyohuboneraho
(*Mat 24:32-35; Luk 21:29-33*)

²⁸ “Mubonere hu musaala omutiini muhene mwege. Amasaga g'omusaala ogwo ni gahena ohukukumuha, gusebuhaho amahoose amanyenyeeri, ng'omanya oti ebiro eby'endobooli binaatere ohwola. ²⁹ Mu ngeri nj'enylene, ni mubonanga ebindomireho ni biriño, mumanyanga muuti ekomerero yinatere ohwola.

³⁰ “Mbalomera ehituufu ti ebiiitu bino byosi-byosi binahabeño abaatu ab'omulembe guno ni batanjwano hufa. ³¹ Ehyalo hino n'ebiri njamugulu mu bbanga biriñwano, aye ebibono byange sibirigwa njasi.”

Nabula amanyire oludaalo wayire esaawa
(*Mat 24:36-44*)

³² Nga Yesu geyongera abaloma ati, “Cooka njanjuma amanyire oludaalo olwene oba esaawa, eyi biitu ebyo biribeerano, n'abamalayika mwigulu oba Omwana wa Hatonda sibamanyire, ohutusaho Bbaabba yenene nj'amanyire.*

³³ Kale mubeño ni mwetegehire! Mutanjongera, olwohuba simumanyire hiseera hino ana hiryolera.

³⁴ “Ehiseera hino hunahigeheesye hubi muutu aholo n'aba n'atiina mu lugendo. Omuutu oyo n'aba n'anwa mu mago, aleha n'anambisye hiisi munjeeresa na wuwe omulimo ogw'ohuhola, ng'ahena alagira omuhumi w'ohu mulyango ohuhuuma. ³⁵ Olw'ehyo mubeño bulindaala ni

* **13:32** 13:32 Mat 24:36

mwetegehire, olwohuba simumanyire omwene mago aṅa aligobolera. Hamunga aligobola egulo, oba mu wiire ṅagati oba engoho ni yiholyoha, oba mu mugamba pwipwipwi. ³⁶ Atahanda hubagwaho bugwe, gabagaana ni muṅenyuha. ³⁷ Ehi mbaloma enywe, era nj'ehi ndoma n'abasigaayeyo ti: 'Mutanenyuha! Mubeṅo moni ni mwetegehire.' "

14

Oluhwe olw'ohwita Yesu

(*Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Yow 11:45-53*)

¹ Mu hiseera ehyo, yaali esigaayeyo endaalo ebiri, Embaga y'Abayudaaya ey'Ohuhebuliriraho Ohubihisya, n'Embaga eyi baliiraho emigaati eji batatayemo ehisimbulusa, joole. Abatangirisi b'abasengi, n'abasomesa b'amagambi ga Hatonda baali mu husala amagesi ag'ohunamba Yesu mu ngiso, bamwite.*

² Aye nga baloma baati, "Hutamunamba mu biseera eby'embaga, olwohuba abaatu baja hwediima."

Omuhasi ajuha amafuta ag'ebbeeyi hu Yesu

(*Mat 26:6-13; Yow 12:1-8*)

³ Mu hiseera ehyo, Yesu ni gaali mu habuga h'e Bbesaniya mu nyumba ya Simooni owaali omugenge, n'alya, nga ṅabaanṅo omuhasi owati-inayo n'ecupa erimo amafuta amalanyi aganjunya ahaloosa, era ag'ebbeeyi obugali aga balanga baati narudo. Ni goola ng'asembula ecupa eyo, amafuta agaalimo ng'agajuha hu mutwe gwa

* **14:1** 14:1 Hun 12:1-27

Yesu.* ⁴ Aye balala hu baaliṅo nga baluṅa. Nga baloma baati, “Lwahiina gonoonire amafuta ago atyo? ⁵ Bahagatundire, mwanṅwamo ebbeesa ejibita mu dinaari ebihumi bidatu, bajigabira abagadi.” Omuhasi oyo nga bamwoloobya mu ngeri eyo.

⁶ Cooka Yesu ng’abaloma ati, “Lwahiina mumwoloobya? Mumulehe. Ehi gakoleeye hirani. ⁷ Abagadi banabenga ni nenywe bulijo, era hiisi olu munendenga munabayeedenga. Aye ese sinja huba ni nenywe ehiseera hyosi.* ⁸ Omuhasi ono aholire ehi asobooye. Ajuhire amafuta agahaloosa hu mubiri gwange ni kiri hufa, n’agutegeha olw’ohugusiiha. ⁹ Mbalomera ehituufu ti hiisi ṅaatu mu hyalo hyosihyosi eyi banabuulirenga Amanṅuliro Amalanji, ni nahino ehi omuhasi ono aholire, banahiromengaho nga bamuhebulira.”

*Yuda afugiirira ohulya mu Yesu oluhwe
(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)*

¹⁰ Ng’ṅo Yuda Yisikaryoti, mulala hu beegi ba Yesu ehumi n’ababiri, atiina eyiri abatangirisi b’abasengi ba Hatonda, ni genda ohulya mu Yesu oluhwe bamuṅambe. ¹¹ Abasengi ni banṅulira ehi genda ohubaholera, nga basangaala, era nga basuubisa ohumuṅa ebbeesa. Ohuṅwa hulwo nga Yuda atandiha ohwendula ahamanga ahohunayo Yesu eyi bali.

*Yesu alya n’abeegi babe Embaga ey’Ohubihisya
(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14; Yow 13:21-30)*

* **14:3** 14:3 Luk 7:37-38 * **14:7** 14:7 Mag 15:11

12 Hu ludaalo oludaayi mu ndaalo j'Embaga Eyi baliiraho Emigaati Ejibatataayemo Ehisimbulusa, era olu betiraho etaama eperepere ey'Embaga eyi bahebuliriraho Ohubihisya, abeegi ba Yesu nga bamubuusa baati, "Wenda huje hutegehere neena eyi onaliire Embaga ey'Ohuhebuliriraho Ohubihisya?"

13 Ng'ango Yesu atuma babiri hu bo, n'abaloma ati, "Mutiine mu hibuga, munaagaane omusinde owetwihire esongo y'amaaji, mumulonde.

14 Mulome omwene nyumba omu anengire muuti; 'Omusomesa alomire ati mbo ehisenge hiri neena omu niye n'abeegi babe banaliire Embaga ey'Ohuhebuliriraho Ohubihisya?

15 Anabalage ehisenge ehibbala namugulu, mu kalina ehi bahenire ohulongosa n'ohutegeha, kale mutegehere omwo.' "

16 Ng'ango abeegi basimbuha, batiina mu hibuga. Era baagaana byosibyosi ni biri ng'olu Yesu gaali n'abalomire. Ng'ango bategeha Embaga ey'Ohuhebuliriraho Ohubihisya.

17 Owiire ni wiira, nga Yesu atiina n'abeegi babe ehumi n'ababiri. 18 Ni baali ni balya, nga Yesu abaloma ati, "Mbalomera ehituufu ti mulala hu enywe ali hulya ni neese hatyane, anandyemo oluhwe."* 19 Abeegi babe nga banakujala, era hiisi mulala ng'abuusa Yesu ati, "Ndiise?"

20 Nga Yesu abagobolamo ati, "Mulala hu nywe ehumi n'ababiri, ali hutonga ni neese mu lubya.

21 Omwana w'Omuutu baja humwita, ng'olu

* 14:18 14:18 Zab 41:9

Ebyanjandihwa bimulomaho. Aye jimwageene oyo amulyamo oluhwe! Hyahamubereeye hiraŋi singa sibamusaala!”

*Yesu alya n’abeegi babe ehiinjulo ehisembayo
(Mat 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Kor 11:23-25)*

²² Ni baali ni bahiirya nga Yesu abugula omugaati. Ni gahena, geyaasa Hatonda, ng’agubbongolamo aguna abeegi babe abaloma ati, “Munaane mulye, guno nj’omubiri gwange.”

²³ Ng’ano abugula ehipopo hy’envinyo. Ni gahena ohweyaasa Hatonda ng’abana bosibosi bahinyweho. ²⁴ Ng’abaloma ati, “Gano nj’amafugi gange aganahonjhe hu lw’abangi, ni gahahasa endagaano epyaha eyi Hatonda aholire.* ²⁵ Mbalomera ehituufu ti sinja hunywa hu nvinyo y’emizabbibbu nindi, ohwola olu ndinywa epyaha,* mu bunugi wa Hatonda.”

²⁶ Ni bahena ohwemba olwembo olw’ohujumirya Hatonda, nga batula, batiina hu lusozi olw’emisaala Emizayiti.

*Yesu aloma ati Peetero anamwegaane
(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Yow 13:36-38)*

²⁷ Ng’ano Yesu aloma abeegi babe ati, “Mwesimwesi munadulume mwandehano, olwohuba hyanandihwa hiiti: ‘Naheete omwayi, ng’etaama jisalaaniha.’* ²⁸ Aye oluvanyuma lw’ohulamuhwa, ndibeheerera ohutiina e Galilaaya.”*

* **14:24** 14:24 Huj 24:8; Yer 31:31-34 * **14:25** 14:25 oba ndiyinywa bunyaaha. * **14:27** 14:27 Zak 13:7 * **14:28** 14:28 Mat 28:16

29 Ng'ajo Peetero amuloma ati, "Wayire abandi bosibosi banadulume bahulehaŋo ese sinahuleheŋo." 30 Nga Yesu amugobolamo ati, "Mu butuufu kulomera ti mu hiire ehyene hino, engoho yinaabe yitagobolamo huholyoha efunda eyohubiri, ni wahaneganira emirundi edatu."

31 Cooka Peetero ng'agobolamo n'amuhahahisa erala ati, "Wayire hinetagise ohufiira ŋalala ni neewe, sinahwegaane." N'abahye bosibosi nga baloma baatyo.

*Yesu mu Gesesimane
(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)*

32 Nga Yesu n'abeegi babe boola mu hifo ehi balanga baati Gasesimane. Ng'aloma abeegi babe ati, "Muhole ni mwihala ŋano, ese nje sabeho."

33 Ng'atiina ni Peetero, Yakobbo ni Yowaane era ng'atandiha ohutya n'ohweralihirira bugali.

34 Ng'abaloma ati, "Omwoyo gwange gwijuuye enaku eyoola n'ohunjita! Musigale ŋano, ni muliŋo moni mutanjenyuha."

35 Ni geeyongerayo ŋatono mu moni ng'ahubba amafuha gegalihira Hatonda n'amusaba ni hiba ni hisoboha esaawa ey'ohubonaabona yitamwolaho. 36 Ng'aloma

ati, "Bbaabba, ebiitu byosibyosi binangiha eyi oli. Tuseho esaawa yino ey'ohubonaabona. Aye ewe ehi wenda hibe nj'ehiholewa, sosi ehi ese nenda." 37 Ni gagobolayo nga gagaana Peetero, Yakobbo ni Yowaane ni banjenyuha, ng'aloma Peetero ati, "Simooni, oŋjenyuha? Ndimusobola hubaŋo moni wayire ohuhena esaawa ndala yonyene? 38 Mutanjenyuha, mubeŋo moni ni

musaba ko mutahemewa, mu butuufu emyoyo jenywe miheneerefu, aye emibiri minafu.”

³⁹ Nga nindi gagamayo asaba mu ngeri nj’enyene ng’olu gasaba oludaayi. ⁴⁰ Ni gagobola nga nindi abagaana ni banjenyuha, olwohuba emoni jaawe jaali jijuuye ero. Nga bahaya eh’yohuloma.

⁴¹ Ni gaagama omulundi ogwohudatu ng’abaloma ati, “Muhinyuha era muhinuumula? Ale mulehere ayo! Esaawa ohuḡaayo Omwana w’Omuutu mu buḡangi w’abaatu ababbengi yoolire. ⁴² Mwinyohe hutiine. Bona! Owundyamo oluhwe nj’oyo gaaja.”

Banamba Yesu

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Yow 18:3-12)

⁴³ Yesu gaali ahiroma, ng’ayo ni naayo Yuda, mulala hu beegi babe ehumi n’ababiri, goola n’ehinindi hy’abaatu abaali ni banambire epi-ima n’esimbo. Abatangirisi b’abasengi ba Hatonda, n’abasomesa b’amagambi, ko n’abaatu abahulu mu gwanga baali babatumire ohumuḡamba. ⁴⁴ Oyo owalya mu Yesu oluhwe gaali ahenire ohubaloma ati, “Oyu naagwe mu hifuba anaabe nje niye, mumuḡambe muḡire ni mumuhumire butiribiri.”

⁴⁵ Yuda ni goola, ng’ayo ni naayo atiina aḡali Yesu amuloma ati, “Musomesa!” Ng’ahena amugwa mu hifuba. ⁴⁶ Nga bafuhumira Yesu, bamuḡamba bamuhadaasa. ⁴⁷ Aye mulala hu baali ni bemereeye ayo, ng’asonḡolayo epiima

yiye, atema omwidu w'omuhulu w'abasengi ba Hatonda amuhapulaho ohutwi.

⁴⁸ Ng'ango Yesu ababuusa ati, "Mujire ohupamba ni muli n'epiima n'ebibbiro, hy'abajire ohunamba omuyekera?" ⁴⁹ Hiisi ludaalo mbaayenga mba ni nenywe mu lunya lwa Yekaalu ni somesa, ni mutapamba. Aye hino muhiholire, Ebyanjandihwa bisobole ohwolerera."*

⁵⁰ Ng'ango abeege babe bosibosi bamulehano, baduluma.

⁵¹ Naalino omuseere nalunje owaali n'atambaaye lugoye lundi ohutusaho olu gaali ni gewihiriye, ng'abaatu bamunamba n'alonda hu Yesu. ⁵² Cooka ng'abenunulaho aduluma majula, n'abaleheeye olugoye.

Bemeha Yesu mu moni j'Oluhiho lw'Abayudaaya

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Yow 18:13-14,19-24)

⁵³ Ng'ango bajira Yesu ewomuhulu w'abasengi. Abatangirisi b'abasengi bosibosi n'abaatu abahulu mu gwanga, n'abasomesa b'amagambi, nga besoloosa beehala mu hijaami.

⁵⁴ Peetero galonda hu Yesu, ni gesambireho ahanaanjiro. Nga gengirira erala mu lunya lw'omuhulu w'abasengi ba Hatonda, geehala n'abahuumi b'embuga na hihoso goota omuliro. ⁵⁵ Abatangirisi b'abasengi ba Hatonda n'Aboluhiiho lw'Abayudaaya Olubbala baali muhwendula obujulizi ow'obudulingi obu

* **14:49** 14:49 Luk 19:47; 21:37

baneemeho ohwita Yesu, aye babuhaya. ⁵⁶ Nga n̄abaano bangi abana obujulizi ow'obudulingi ni bamulumirisa, aye obujulizi waawe ni butanambagana.

⁵⁷ Era abandi nga benyoha, bana obujulizi ow'obudulingi ni bamulumirisa baati, ⁵⁸ "Hwamuñulira n'aloma ati, 'Ndibbwagano Yekaalu yino eyi abaatu baatongola, oluvanyuma mu ndaalo edatu, nditongola eyindi, eyitaton-golewa abaatu.' " * ⁵⁹ Aye obujulizi wa bano woosi ni butanambagana.

⁶⁰ Ng'ano omuhulu w'abasengi ba Hatonda gemeerera mu moni jaawe, abuusa Yesu ati, "Obula ehi ogobolamo? Hiina ehi oloma hu bino ebi bahulumirisa?" ⁶¹ Aye Yesu ganoleera hunoleera, n'asagobolamo. Omuhulu w'abasengi nga geyongera ohumubuusa ati, "Ndiwe Kurisito, Omwana wa Hatonda oyu hujumirya?"

⁶² Ng'ano Yesu agobolamo ati, "Ndiise. Era mulibona Omwana w'Omuutu ni gehaaye hu lubega olw'omuhono omulungi ogwa Hatonda Omwene Bunangi, era mulimubona ni gaajira hu bireri ebyomwigulu." *

⁶³ Ng'ano omuhulu w'abasengi ahanula† ebyambalo ebi gaali ni gambaaye ahenaloma ati, "Hwendera hi obujulizi obundi?" ⁶⁴ Munuliye ng'olu afodogooye. Enywe

* **14:58** 14:58 Yow 2:19 * **14:62** 14:62 Dan 7:13 † **14:63** 14:63 Ohuhanula ebyambalo haali habonero h'Abayudaaya ahalaga obusungu w'omuutu olw'ehiitu ehibi ehi aba n'aweene oba n'anuliye.

muneeega muutye?” Nga bosibosi basalira Yesu omusango baati asaanira ohufa.*

⁶⁵ Ng’abandi batandiha ohumufujaho agate, bamuwiiha mu moni, nga bamuhubba epuusi ni baloma baati, “Tulomere ahuhubbire.” Ng’abahuumi b’embuga bamunjira ni bamuhubba amanji.

Peetero geegaana Yesu

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Yow 18:15-18)

⁶⁶ Peetero ni gaali mu lunya, ng’enwayo mulala hu bahaana abajeeresanga ewomuhulu w’abasengi. ⁶⁷ Ni gamubona ni goota omuliro, ng’amuhajaasa ahena amuloma ati, “Ewe weesi obaaye ni Yesu Omunazaleesi.” ⁶⁸ Cooka Peetero nga geegaana ati, “Ehi oloma sikimanyire era sikitegeera.” Ng’ano Peetero anwa mu lunya, atiina mu luhuubo olutula ebulafu. Ng’engoho yiholyoha.

⁶⁹ Omuhaana ola nindi ni gabona Peetero ng’aloma abaali ni bemereeye ohuupi ni naye ati, “Omusinde ono nj’omulala hu babaaye ni bagendanga ni Yesu.” ⁷⁰ Nga Peetero atandiha ohulayira ati, “Mu mazima, ese simanyire omusinde oyu muloma.”

Nabitanjo ahamanga hatotono, abaali ni bemereeye ohuupi ni naye nga bamuloma baati, “Hituufu oli mulala hu babaaye ni bagendanga ni Yesu, olwohuba weesi oli Mugalilaaya hya niye.” ⁷¹ Aye Peetero gatandiha ohulayira n’ohwenwaba ati, “Ese simanyire muutu oyo oyu mulomaho!”

* **14:64** 14:64 Leev 24:16

⁷² Anjo ni naano ng'engoho yiholyoha omulundi ogwohubiri. Nga Peetero ahebulira ebi Yesu gaali n'amulomire ati, "Engoho yinaabe yitaholyoha efunda eyohubiri, ni wuneganiye emirundi edatu." Ng'atemuha alira.

15

Bemeha Yesu mu moni ja Pilaato

(Mat 27:1-2,11-14; Luk 23:1-5; Yow 18:28-38)

¹ Ni wahya mu mugamba, abatangirisi b'abasengi ba Hatonda n'abaatu abahulu mu gwanga, n'abasomesa b'amagambi ga Musa, ko n'abaatu abandi boosi abohu Luhiiho lw'Abayudaaya, nga bateesa ohubona ehi banahole Yesu. Nga bamuhaada bamunira bamunayo eyiri Pilaato.* ² Pilaato ng'amubuusa ati, "Ndiwe habaha w'Abayudaaya?" Nga Yesu amugobolamo ati, "Ng'olu oloma olwo."

³ Ng'ano abatangirisi b'abasengi ba Hatonda bamunjabira emisango emyene emingi. ⁴ Nga Pilaato amubuusa ati, "Onuma hya hwenosyaho? Soobona emisango eji bahunjabira ni jiri mingi?" ⁵ Aye Yesu ganolera hunolera. Nga Pilaato genunja.

Basalira Yesu ogw'ohufa

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25)

⁶ Mu biseera by'Embaga ey'Ohuhebuliriraho Ohubihisya, Pilaato galehulanga omusibe oyu bamusunganga ohulehula. ⁷ Hu mulundi guno,

* **15:1** 15:1Pilaato gaali Murooma era nj'owaali omunugi w'etwale Iya Buyudaaya. Abarooma mu hiseera ehyo nj'abaali n'obunjani obusalira omuutu ogw'ohufa.

mu komera mwalimo omusinde oyu balan-ganga baati Bbarabba, oyu baali ni bawonjire n'abajeemu bahye abaali ni beetire abaatu mu hediimo ah'ohujeemera Abarooma abaali ni banuga ehvalo hyawe.

⁸ Ng'ano ehibbubbu hy'abaatu hitiina ewa Pilaato himusunge abaholere ng'olu gaali n'abanahiise. ⁹ Pilaato ng'ababuusa ati, "Mwenda mbawonolorere Habaha w'Abayudaaya?" ¹⁰ Ehyo gahiroma, olwohuba gamanya ati Abatangirisi b'abasengi baali banayeeyo Yesu olw'ekirihindi eyi baali ni nayo.

¹¹ Ne abatangirisi b'abasengi ba Hatonda nga batuuya abaatu balome Pilaato abalehulire nje Bbarabba mu hifo hya Yesu. ¹² Nga Pilaato ababuusa ati, "Naahani oyu mulanga habaha w'Abayudaaya muhole tye?" ¹³ Nga nibo bamugobolamo ni bahayaana baati, "Muhomerere hu musalabba!" ¹⁴ Nga Pilaato ababuusa ati, "Lwahiina? Aholire hibi hi?" Aye nibo nga beeyongera hweyongera ohuhayaana baati, "Mumuhomerere hu musalabba."

¹⁵ Pilaato olw'ohwenda ohubasangaasa, ga-balehulira Bbarabba ng'olu bamusunga. Aye ng'alagira bafaduule Yesu efaalu, nga ko ahena amunayo eyiri abasirikale baje bamuhomerere hu musalabba.

Abasirikale bajeeja Yesu

(Mat 27:27-31; Yow 19:2-3)

¹⁶ Ng'abasirikale banjira Yesu mu lubiri lwa Pilaato olu balanganga baati Purayitoriyo, nga bahoba abahyawe bosibosi abomu hibirinja ehyo

bahumbaana. ¹⁷ Nga bamwambasa eganduula ery'erangi lya namasyoma, bagata amanwa mu ngeri y'omuge bamufiha hu mutwe. ¹⁸ Nga batandiha ohumujeeja baati, "Wangaala, Habaha w'Abayudaaya!" ¹⁹ Nga banamba olugada bamuhubba hu mutwe efunda n'efunda. Nga bahena bamufujaho agate, bamuhubira n'amafuha ohumuhiina ti bamuṅa eṅono. ²⁰ Ni bahena ohumujeeja, nga bamufihulamo olugoye olwa namasyoma, nga bamwambasa engoye jije, nga ko bamutusa ebulafu bamuṅira ohumuhomerera hu musalabba.

Bahomerera Yesu hu musalabba

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Yow 19:17-27)

²¹ Mu hiseera ehyo, ṅaaliṅo omusinde ow'e Kireene oyu balanganga baati Simooni owaali n'abita engira n'anwa mu hitahere ehirene ehibuga. Simooni ono nj'owaali semwana y'Alekizanda ni Ruufusi. Abasirikale nga bamuṅagia ohubbeeda omusalabba gwa Yesu. ²² Ng'ango boosa Yesu mu hifo ehi balanga baati Gologosa, amahulu gahyo ti Ehifo Ehyahananga. ²³ Nga bamuṅa envinyo yomu mizabbibbu ni bayitabuuyemo ehiresi ehi balanga baati miira. Cooka ng'agaana ohuyinywa. ²⁴ Nga bamuhomerera hu musalabba, bagabana ebyambalo bibye ni babihubbiraha ahalulu ohubona hiisi mulala ehi ananjire.*

²⁵ Bamuhomerera ni jinera esaawa edatu ejomu mugamba. ²⁶ Omusango ogu baali ni bamuhaabya nga baguṅandiiha hu hapande baati,

* 15:24 15:24 Zab 22:18

“*HABAHA W’ABAYUDAAYA*” nga bahananiha hu musalabba gugwe.

²⁷ Ng’ano bahomerera n’abakondo babiri hi-isi mulala hu musalabba gugwe. Mulala hu muhono gwa Yesu omulungi, owundi hu mugooda. ²⁸ Ehyanjandiihiwa nga hyolerera ehiroma hiiti, “Bamubalira njalala n’ababbwagi b’amagambi.”†*

²⁹ Abaali ni babitajo nga boosi basugusa emitwe jaawe n’obusambuha ni baduha Yesu baati, “Ewe asobola ohubbwajano Yekaalu nindi wayitongola mu ndaalo edatu,* ³⁰ wenonole! Ninuha hu musalabba!”

³¹ Mu ngeri nj’enyene abatangirisi b’abasengi ba Hatonda n’abasomesa b’amagambi, boosi bamujerega ni baloma baati, “Ganonjolanga bandi, aye saananga hwenonola niye omwene! ³² Kurisito Habaha wa Yisirayiri, ale njahani anwe hu musalabba, hubone konyo humufugirire!” Ni naabo aba bahomerera ni naye nga boosi bamuduha.

Ohufa hwa Yesu

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Yow 19:28-30)

³³ Ohunwa hu saawa mukaaga ejomu muusi ohwola hu mwenda ej’egulo, ng’ehiirema hijamba ehvalo hyosihyosi. ³⁴ Hu saawa ey’omwenda, nga Yesu alanga n’ejanjaasi ery’amaani ati, “*Eloyi, Eloyi, lama sabbakusaani?*” Amahulu gaahyo ti,

† **15:28** 15:28 Ebyanjandiihiwa ebindi ebyahale binjuma lunyiriri luno. * **15:28** 15:28 Yis 53:12 * **15:29** 15:29 Zab 22:7; Zab 109:25; Mar 14:58; Yow 2:19

“Hatonda wange, Hatonda wange, lwahiina wundehireño?”* ³⁵ Balala hu abo abaali ni bemereeye ŋaapi aŋo, ni banulira nga baloma baati, “Muŋulire, ali hulanga Eriya!”

³⁶ Ng’aŋo mulala hu bo aduluma atimya ehismwa mu nvinyo eyisalire, ahita hu lugada aŋa Yesu ohunywa n’aloma ati, “Leha hubone hanye Eriya anaaje gamutusa hu musalabba!”*

³⁷ Yesu ng’alira n’ejanjaasi ery’amaani, ng’ahena afa.

³⁸ Ng’aŋo olutimbe olwomu Yekaalu ludweduhamo ŋabiri, ohuŋwa ŋamugulu ohwola ŋaasi.* ³⁹ Omuhulu w’ehibinja hy’abasirikale cikumi owaali ni gemereeye ŋa musalabba n’alengereeye, ni gabona engeri eyi Yesu gafamo, ng’aloma ati, “Mu butuufu omutu ono abaaye Mwana wa Hatonda!”

⁴⁰ Era ŋaaliŋo n’abahasi abaali ni besambireho ahamanga ni balengereeye. Mu abo mwalimo Malyamu Magadaleeni, Salome, ni Malyamu nyina ya Yose ni Yakobbo omuŋere.* ⁴¹ Abahasi bano bagendanga ni Yesu ni bamuŋeresesa, olu gaali mu hitahere hy’e Galilaaya. Era ŋaaliŋo n’abahasi abandi bangi abaali ni bajire ni naye e Yerusaalemu.

Basiha Yesu

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Yow 19:38-42)

⁴² Bino byosibyosi byaliŋo hu ludaalo lw’ohwetegehera obunahye n’enahabe Sabbaato. Ŋaaliŋo ow’eŋono owahiihanga

* **15:34** 15:34 Zab 22:1 * **15:36** 15:36 Zab 69:21 * **15:38**

15:38 Huŋ 26:31-33 * **15:40** 15:40-41 Luk 8:2-3

mu Luhiiho lw'Abayudaaya Oluhulu, ⁴³ ni bamulanga baati Yosefu ow'e Alimataaya. Yosefu ono gaali alindirira ohuuja hw'obunugi wa Hatonda. Nga Yosefu gesinga atiina eyiri Pilaato amusunga omulambo gwa Yesu. ⁴⁴ Pilaato ni ganulira ati Yesu gaali ahenire ohufa, nga gejunja. Ng'alanga omuhulu w'ehibinja hy'abasirikale, amubuuse hanye dala Yesu gaali afuuye. ⁴⁵ Omuhulu w'ehibinja hy'abasirikale ni gamuhahasa ng'olu Yesu gaali ahenire ohufa, Pilaato gehirisa Yosefu ohunjira omulambo.

⁴⁶ Ng'ano Yosefu agula olugoye olulani olwa laasi, ng'atusa omulambo gwa Yesu hu musal-abba, agwambiha mu lugoye olwo, aguta mu higombe ehi baali ni babajire mwibaale mu ngeri y'epungulu. Ng'anjiringisya ogubaale, gegalirano omulyango ogwingira mu higombe ehyo.

⁴⁷ Malyamu Magadaleeni, ni Malyamu nyina ya Yose, nga beetegeeresa ana bata omulambo gwa Yesu.

16

Ohulamuha hwa Yesu

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Yow 20:1-10)

¹ Oludaalo lwa Sabbaato ni lwanwaho, Malyamu Magadaleeni ni Salome ni Malyamu nyina Yakobbo, nga bagula amafuta agahaloosa, batiine bahahe omulambo gwa Yesu.

² Ni wahya, hu ludaalo oludaayi mu wiiki, mu mugamba pwipwipwi eryuba ni lyali ni lyahanwangayo, nga batiina hu

higombe. ³ Batiinanga bebuusa baati, “Nj’ani anatumjiringisisye ebaale ohulitusa hu mulyango gw’ehigombe?”

⁴ Aye ni bagangamusa emoni ohuhejayo, nga babona baati baali balingiringihisye ni balituhiise hu mulyango gw’ehigombe ate nga ebaale eryo lyali bbala bugali.

⁵ Ni bengira mu higombe, babona omuseere nalunje ni gehaaye hu luuyi olw’omuhono omulungi, ni gambaaye ekaaso ekosa. Ng’obuti bubanjamba. ⁶ Ng’abaloma ati, “Mutatya. Mwendula Yesu Omunazaleesi oyu bahomerera hu musalabba. Anjuma njano. Alamuhire. Mubone, hino nj’ehifo anja baali ni bamutaaye. ⁷ Mutiine mulomere abeegi babe ko weyite Peetero, muuti; ‘Atangiyyemo atiina e Galilaaya. Eyo peyi munahamubonere ng’olu gabaloma.’ ”*

⁸ Ng’abahasi abo batula mu higombe baduluma, olwohuba esisi n’obuti byali bibanjambire. Era olw’obuti obwo sibalomeraho muutu kadi mulala.

*Yesu abonehera Malyamu Magadaleeni
(Mat 28:9-10; Yow 20:11-18)*

⁹ Yesu ni gahena ohulamuha hu ludaalo oludaayi mu wiiki gasooka hubonehera nje Malyamu Magadaleeni oyu gabbingaho

* **16:7** 16:7 Mat 26:32; Mar 14:28

emisambwa omusanvu.* 10 Ono nj'owatiina galomera abaloobera ba Yesu, mu hiseera ehyo aba obutahi waali ni wijuuye hu mwoyo n'ohulira ni balira.

11 Aye ni babalomera baati Yesu mulamu, era ng'olu Malyamu Magadaleeni gamubona, sibafugiirira.

*Yesu abonehera abeegi babiri
(Luk 24:13-35)*

12 Ebyo ni byanjwa, nga Yesu abonehera babiri hu beegi babe abaali ni batula ehibuga ni batiina mu hyalo cooka n'atafaana ng'olu gafaananga.

13 Ni gahena ohubabonehera nga baagamayo balomera abahyawe. Cooka nibo sibafugiirira hibono ehyo.

*Yesu abonehera abeegi babe ehumi namulala
(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Yow 20:19-23; Bik 1:6-8)*

14 Oluvanyuma, nga Yesu abonehera abeegi babe ehumi namulala, ni behaaye ni balya. Ng'abanenya olw'ohutafugiirira hwawe, n'olwobuhahanyafu w'emyoyo jaawe, olwohuba sibehirisa bibono by'abo abaali ni baamuweeneho n'ahenire ohulamuha. 15 Era

* **16:9** 16:9 Ebyanjandihwa ebindi ebyahale biri n'engohoba yino eyindi enyipi, ate mu bindi bayimeeda hu eyo eyiri mu nyiriri (9-20) oba yagobola mu hifo hy'eyo. Engohoba eyo enyipi nje yino: 9 Ng'ango abahasi abo batiina eyiri Peetero n'abahye, nga babalomera mu bupibuupi byosibyosi ebi nalunje galoma. 10 Ebyo ni byanjwa, Yesu omwene ng'atuma abeegi babe ohunjira obuhwenda wa Hatonda ow'emiyaaaya n'ohunonola abaatu, babuhwanie mu hyalo hyosihyosi, ohunjwa ebutwalyuba ohwola ebugwa lyuba. Amiina.

ng'abaloma ati, "Mutiine mu mawanga gosigosi, mulomere abaatu bosibosi Amanjulo Amalaji.*

¹⁶ "Hiisi afugiirira era gabatiziwa, alinonolewa, aye atafugirira, omusango gulimuhira.

¹⁷ "Abafugiirira banaholenga ebyamaliholiho bino. Mu siina lyange banaabbingenga emisambwa hu baatu, banalomenga mu ndimi eji bahiiri hwega, ¹⁸ ni bananjambenga hu misota oba ni bananywenga ehiitu hyosihyosi ehiita, sibanolengaho higosi hyosihyosi. Ni bananjambenga hu balwaye bananonenga."

Yesu anjiriwa mwigulu

(Luk 24:50-53; Bik 1:9-11)

¹⁹ Yesu Musengwa ni gahena ohuloma ni nabo, ng'anjiriwa mwigulu, geehala hu luyi olw'omuhono omulungi ogwa Hatonda.*

²⁰ Ng'abeegi babe batiina hiisi njatu ni balomera abaatu Amanjulo Amalaji. Nga Yesu Musengwa abanjambirangaho ni bahola ebyamaliholiho ohuhahasa obuhwenda waawe.

* **16:15** 16:15 Bik 1:8 * **16:19** 16:19 Bik 1:9-11

Endagaano Epyaha mu Lunyole
Nyole: Endagaano Epyaha mu Lunyole (Bible)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Nyole)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

e00787cd-838f-597a-9477-00b97e4e2cff